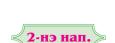

Зопсалъэ, шежднегов

VHOTEMHAITEDILLO VTЫKVШXVЭ

2-нэ нап.

КуцІ яІэн **elmmen**

3-нэ нап.

Зи сурэтхэр адыгэ дуней

4-нэ нап.

adyghe@mail.ru №147 (24.273) ● 2021 гъэм дыгъэгъазэм (декабрым) и 9, махуэку ● Тхьэмахуэм щэ къыдок ● И уасэр зы тумэнщ ● adyghepsale.ru

Экономикэ щіэпхъаджагъэхэм япэщіэтыныр къалэн нэхъыщхьэц къонэж ● Къэрал къулыкъущІапІэхэм

дыгъэгъазэм и 8-м иригъэкІуэкІащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Хабзэр къыщызэгъэпэщынымкіэ зэпымыууэ лажьэ и зэзыгъэују зэјущіэмрэ КъБР-м Экономикэ, жылагъуэ шынагъуэншагъэмкіэ и советымрэ я зэхуэс.

АБЫ хэтащ КъБР-м и Парламентым и УнафэщІ Егоровэ Татьянэ, УФ-м и Президентым и полномочнэ ліыкіуэу КИФЩІ-м щыіэм и аппаратым республикэм къегъэщіыліа и федеральнэ инспектор нэхъыщхьэ Мэкъуауэ Тимур, хабзэхъумэ, кІэлъыплъакІуэ органхэм, къарузехьэ ІэнатІэхэм, министерствэхэм я унафэщіхэр, муниципальнэ зэгухьэныгъэхэм я Іэтащхьэхэр.

шызэІуихым жиІащ: «Къэрал властым и органхэмрэ къытхуигъэуващ. Мыбдехабзэхъумэ Іэнатіэмрэ я жым бюджет мылъкур щыдежкіэ япэ игъэщыпхъэ зэгъэзэхуэныр къэрал власкъалэн нэхъыщхьэхэм ящы- тым и органхэмрэ хабзэщу къонэж экономикэ щ эп- хъумэ Тэнат эхэмрэ я къахъаджагъэхэм япэщІэтыныр. Апхуэдэ япэрауэ, гъэхэм, псом Аращи, апхуэдэ щіэпхъакІуадэ къэмыгъэхъун, ахэр гетикэ

КІуэкІуэ Казбек зи чэзу «муни-

ципальнэ сыхьэт» зэlущlэр ири-гъэкlуэкlащ. Абы хэтащ КъБР-м и

Іэтащхьэм и Администрацэм и

Унафэщі Къуэдзокъуэ Мухьэмэд,

КъБР-м и Правительствэм и

УнафэщІым и япэ къуэдзэ Къу-

ныжь МуІэед, муниципальнэ зэгу-

хьэныгъэхэм я администрацэхэм

я Іэтащхьэхэр.

дэІэпыкъуныгъэ

псыкіэ ямыщіын папщіэ». «Урысейм и Президент Путин Владимир Владимир къуэм лъэпкъ проект-КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэ- хэмрэ къэрал програмкІуэ Казбек зэіущіэр къы- мэхэмрэ гъэзэщіэным теухуа къалэнышхуэ дыдэхэр лэнщ», къыхигъэщащ

хабзэнша- КІуэкІуэ Казбек. Къэрал кіуэці Іуэхухэмкіэ щыгъуазэ ищіащ Іулъхьэ

апхуэдэуи къэрал, муници- лъэныкъуэк и хабзэр къыпальнэ Іуэхутхьэбзэхэр щыхуащІэхэрщ. Зэхуэсым щытепсэлъыхьащ экономикэм, Іулъхьэ зэІэпыхыным ехьэ- тхылъхэр цІыхухэм иратын ліа щіэпхъаджагъэхэр емыгъэлэжьыным, къахьа хэщІыныгъэхэр егъэпшыны- хуа Іуэхур нэхъ набдзэгубжыным хуэгъэзауэ республикэм и хабзэхъумэ Іэна- хъэхэм, абы теухуа хабзэр тІэхэм ирагъэкІуэкІ профилактикэ Іуэхухэми.

къулыкъущІапІэм и Управлевластым и Іулыджыр ирау- министру КъБР-м щыІэ, по- фэщІ Васильев Сергей теп- «Бжыгъэр зи лъажьэ эконодых, цІыхухэм къытхуащі лицэм и генерал-майор Пав- сэлъыхьащ цІыхухэм ира- микэр» лъэпкъ проектыр гъыр егъэджэныгъэм епха къагъэтІасхъэ. лов Василий зэlущІэм хэтхэр гъэтхауэ яІэ Іэщэхэр езыхэм гъэзэщІа зэрыхъури. КъБР-м я арэзыныгъэ хэлъу къеІы джагъэхэр къызэпыудыным зэlэпыхыным хуэгъэзауэ хыжыным теухуауэ ирагъэ- жьыныгъэмкlэ и министр фраструктурэм и lэмалхэр хуэгъэза лэжьыгъэр щіэ- Іуэхущіапіэм иригъэкіуэкі кіуэкі лэжьыгъэм кърикіуэ- Ащхъуэт Ислъамрэ КъБР-м егъэджакіуэхэмрэ гъэхуэбжьапхъэщ. Лъэпкъ лэжьыгъэр зыхуэдэм. Абы хэм, апхуэдэ щіыкіэкіэ ахэр экономикэмкіэ и министр кіуэхэмрэ гъэзэщІэным зэрыжиІамкІэ, щІэпхъаджа- зытыжхэм ахъшэ зэрыра- Рахаев Борисрэ абы и фын, хуей хъумэ, абыхэм мылъкушхуэ дыдэ хухыдох. гъэхэмрэ хабзэншагъэхэмрэ тым. Зэпкърахащ ціыхухэм лъэныкъуэкіэ республикэм ядэіэпыкъун папщіэ. Дэ дызэгъусэу дылэжьэн нэхъыбэу къыщыщІагъэщар яІэ Іэщэхэр тэмэму зэра- и Іуэху зыІутым щыгъуазэ хуейщ а ахъшэхэр зыхуэгъэ- финанс ГэнатГэхэрш, ухуэны- хьэным теухуауэ ирагъэ- ящГащ къызэхуэсахэр. за Іуэхухэм щытрамыгъэ- гъэмрэ гъэсыныпхъэ-энер- кіуэкіа къэпщытэныгъэхэм Лъэпкъ проектым хыхьэу къащтащ, адэкі эзэрылэжьэкомплексымрэщ, къагъэлъэгъуахэр, абы и щІыналъэм

щызэпауд щіэх-щіэхыурэ къызэрыхъур жаlащ. Іэщэ иІэну хуит зыщІ медицинэ ипэкІэ абыхэм я узыншагъэр къапщытэн зэрыхуейм теудзаплъэу зыкІэлъыплъыпшызэхалъхьэкІи икъукІэ зэгугъупхъэхэм ящыщу къы-УФ-м и Лъэпкъ гвардием и щалъытащ зэхүэсым.

ЗэІущІэм зыщытепсэлъы-

щагъэзащІэ

структурэр», «Бжыгъэр зи лъабжьэ экономикэм и лэжьакІуэхэр», «ХъыбарегъащІэ шынагъуэншагъэр», «Бжыгъэр зи лъабжьэ технологиехэр» щІыналъэ проектхэр. ХъыбарегъащІэ инфраструктурэм зыщеужь социальнэ ІуэхущІапІэхэм. 2019 гъэм къыщыщІэдзауэ 2021 гъэри хыхьэу псынщіэ дыдэу лажьэ интернетым пащащ социальнэ ІуэхущІапІэу 187-рэ, а піалъэм къриубыдэу интернетыр къыщагъэсэбэпу хуежьащ щІыналъэм и курыт еджапІэ псоми. Wi-Fi Іэмалыр школ псоми нэсу къыщагъэсэбэпыф хъун папщІэ къэрал бюджетым щыщу республикэм сом мелуан 310-рэ къратыным теухуа зэгурыІуэныгъэ зэращіыліэну мурадщ. КъимыдэкІэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и зэзыгъэкІуж судыщІэхэм я суд участкэхэм дэфтэрхэр зэрызэІэпахын, шынагъуэншагъэм и хабзэхэмкІэ къызэгъэпэща сетхэри яІэ хъуащ. Къэрал, муниципальнэ къулыкъущІэ 66-рэ хурагъэджащ къэрал, муниципальнэ унафэр щІыным къыщагъэсэбэп, бжыгъэр зи лъабжьэ Іэмалхэм. Къэрал, муниципальнэ Іуэхутхьэбзэхэр щыхуащІэ зыуэ щыт порталым и лэжьыгъэр нэхъри егъэфІэкІуэным хуэгъэза Іуэхухэр зэфІагъэкІ.

«ХъыбарегъащІэ инфра-

Республикэм и Іэташхьэм зыхуэфащэ ІэнатІэхэм пшэнэу КъБР-м щыlэм и уна- хьыну яубзыхуахэм ящыщт рылъ яхуищlащ псынщlэу лажьэ интернетым и фlа-ІуэхущІапІэхэм къышапшыхъыбарегъација ин-

> ЗэІущІэм зыщыхэплъа Іуэхухэм ятеухуа унафэхэр ну щІыкІэхэри яубзыхуащ.

Щэнхабзэм и унэхэм я лэжьыгъэр къапщытэ

КъБР-м и Парламентым Щэнхабзэмкіэ, граждан жылагъуэмрэ хъыбарегъащІэ политикэмкІэ и комитетым Безенги къуажэм ЩэнхабзэмкІэ и унэм щри- ящыщу къыхигъэщащ «Кягъэкіуэкіащ республикэм и щіыналъэхэм щэнхабзэм- зимовские чтения. Поэт, кіэ я Іуэхущіапіэхэм зегъэужьыным теухуа зэіущіэ.

хэр зэрахуримыкъур.

зыхьэхын гупжьейхэр.

рытым, къыдэкІуэтей щІэб-

лэм я нэІэ зэрытетым пап-

укъызэрищІыр.

папщІэ.

щэнхабзэмкІэ и министр Къумахуэ Мухьэдин, Шэепын и метаныш ждер администрацэм и унафэщым и къалэнхэр піалъэкіэ зыгъэзащіэ Кульба-

ев Алан, депутатхэр. ЗэlущІэм и пэ къихуэу, хьэшІэхэм щІыналъэм щрагъэлъэгъуащ щэнхабзэм и ІуэхущІапІэ зыбжанэ. Къэщкъэтау къуажэм щащІ ухуэныгъэщІэр къаплъыхьащ, Бабугент, Къарэ-Су къуажэхэм я щІэблэм гупжьейхэм щагэ дерсхэм, библиотекэм и лэжьэкІэм кІэлъыплъащ

Зэхуэсым щІидза нэужь, КъБР-м и Парламентым Щэнхабзэмкіэ, граждан жылагъуэмкІэ. хъыбарегъащіэ политикэмкіэ и комитетым и унафэщІ Къумал Заурбэч жи ащ зытепсэлъыхьынум и мыхьэнэр зэрыиныр, сыту жыпіэмэ, къуажэхэм щэнхабзэмкІэ я ІуэхущІапІэхэм къагъэлъагъуэ республикэм а Іэнатіэм щыщыіэ щытыкіэр:

- Дыхуэныкъуэщ щэнхабзэм и Гуэхур гъащ эм и Гэ зыужьыкіэм лъэщіэгъэхьэным. Абы теухуауэ лэжьыгъэхэр щегъэкІуэкІыпхъэщ республикэм и щІыналъэхэм, псом хуэмыдэу къуажэхэм.

Абы къыхигъэщащ лъэпощхьэпохэри зэрыщы Іэр. Псалъэм папщІэ, узыфэ зэрыціалэм и зэранкіэ, щэнхабзэм и ІуэхущІапІэхэр тыншу зэрымылэжьэфыр, хъунщІэпсынщІэету ирагъэкІуэкІ зэхьэзэхүэ куэдым мыхьэнэ зэрамыІэр. Ауэ щыхъукІи щэнхабзэмкіэ Іуэхущіапіэхэр сабийхэмрэ ныбжьыщ 19хэмрэ зыщаужь, я зэфіэкіхэм щыхагъахъуэ утыкуу щытыпхъэщ.

Къумахуэ Мухьэдин къыхигъэщащ Шэрэдж щІына-

щІэ. Нэхъри лэжьыгъэр щІэгъэхуэбжьэнымкІэ мыпхуэдэ зэlущlэхэр ирагъэкІуэкІыну къызэрыхуриджэри къыхигъэщащ.

Безенги къуажэм ШэнхабзэмкІэ и унэм и щытыкІэмрэ илэжьхэмрэ теухуауэ къэпсэлъащ абы и унафэщІ **Гаев Муслим**.

ШэнхабзэмкІэ унэр нэсу зыхуей хуагъэзащ 2019 гъэм. Абы художественнэ гупжьейхэр щолажьэ, махуэшхуэхэм ирихьэлІэу пшыхьхэр къыщызэрагъэпэш. Мы зэманым гулъытэ хэха хуащІ КъБР-р къызэрыунэхурэ илъэси 100

зэрырикъум. Іуэху ирагъэкІуэкІахэм мудрец, мыслитель» зыфіащар. Узыфэ зэрыціа-ІУЭХУМ хэтащ КъБР-м лъэм щэнхабзэмкіэ и Іуэху- лэм и зэранкіэ, Іуэхугъуэу щіапіэхэм я щытыкіэмрэ ирагъэкіуэкіым нэхъыбэр лэжьэкІэмрэ арэзы укъы- онлайн щытыкІэр иІэу зэращіыр. Жиіащ, Балъ- къызэрагъэпэщ. Гаевым къэр Ипщэ къуажэм Щэн- зэрыжи амкіэ, я Іуэхущіахабзэмкіэ и унэм иращіы- піэр хуэныкъуэщ къафэм

лІэ зэгъэпэщыжыныгъэхэр хуэзыгъасэ. ЗэІущІэм къыщыпсэлъаилъэсыр имыух щІыкІэ и кІэм зэрынагъэсынур. Ми- хэм къыхагъэщащ реснистрым къыхигъэщащ публикэм и муниципаликъуажэхэм шыІэ шэнхабзэ тетхэм шэнхабзэм теухуауэ ІуэхушІапіэхэм лэжьакіуэ- я лэжьыгъэхэр зэрефіакІуэр. Апхуэдэу, щэнхабзэм-Министерствэм ире- кіэ Іуэхущіапіэхэм щіэхгъэкІуэкІ республикэм и щІэхыурэ къыщызэрагъэшІыналъэхэм шэнхабзэм- пэщ наркотикым пэщІэтыкІэ я унэхэм я лэжьакІуэхэр ным, шІалэгъуалэм я къэбжыным теухуа Туэху. узыншагъэр Къуажэ щыхъукіэ, Щэнхаб- къыхуеджэным, щіэблэр зэмкіэ унэрщ лэжьапіэ хэку-псэу, хабзэр ящізу, нэужьым ціыхухэм я нэгу щіыуэпсым хуэсакъыу зыщрагъзужьыну яІэр. къзгъзхъуным хуэунэтІа Абы къикІыркъым пщыхьэ- Іуэхугъуэхэр. ИтІани, щэнщхьэ къэс концерт гъэ- хабзэмкіэ Іуэхущіапіэхэр лъэгъуэн хуейуэ. Псалъэм хуэныкъуэщ иджырей гъакъызэбгъэпэщ щІэм къигъэув хабзэхэм хъунущ жьыри щІэри дэ- нэсыным.

Къумал Заурбэч зэlу-Кульбаев Алан жиlащ щlэм хэтахэм фlыщlэ яхуищіыналъэм щэнхабзэмкіэ щіащ іуэхугъуэ щхьэпэхэр и лэжьакіуэхэм я іуэху къызэраіэтам папщіэ икіи къызэгъэпэщыкІэм арэзы къагъэлъэгъуа лъэпощхьэ-Абыхэм похэр лъэныкъуэ егъэзыфІыщІэ яхуищІащ я Іэна- ным елэжьын зэрыхуейр тІэм гурэ псэкІэ зэрыпэ- жиІаш

КъБР-м и Парламентым и пресс-ІуэхущІапІэ.

Эпидемиологие щытыкіэр нэхъ ефіэкіуэжами

ЗЭІУЩІЭМ зыщытепсэлъыхьыну мардэхэм зэрытетымрэ зэрафІы- щхьэм муниципальнэ администра-Іуэху нэхъыщхьэхэм ящыщт ціыху- гъэр икіи мастэр ціыхухэм яхэіуным хэм вакцинэр яхэлъхьэным теухуар. хуэгъэза лэжьыгъэр адэкІи егъэ-Республикэм и Іэтащхьэм жи ащ кіуэкіыным мыхьэнэшхуэ зэри эр. Къэбэрдей-Балъкъэрым коронави-Республикэм и унафэщіым жиіащ гурагъэіуэну. рус узыфэр зэуаліэхэми сыма- махуипщікіэ узэіэбкіыжмэ мастэр джэщхэм ягъэгъуэлъын хуей хъухэ- ещанэу езым зэрызыхригъэлъхьар, ми я бжыгъэр нэхъ зэрыщехыр. Гос- абы узым пэщіэтыф пкъыгъуэхэр питалхэм щіэлъщ ціыху 978-рэ, сы- хэпщіыкіыу зэрыдригъэкіуеижар. маджэхэм ящыщу реанимацэхэм я Республикэм и Іэтащхьэм ап-

эхъ мащіэщ. нэхъыфі зэрыхъуам тращіыхьрэ, гъэдэлъ ціыхухэр», «Дэтхэнэ зы са-Кіуэкіуэ Казбек къыхигъэщхьэху- вакцинэр ціыхухэм яхэлъхьэныр бийми и ехъуліэныгъэ», «Псы къабнэхъ мащІэщ. кlaш эпидемиологие щытыкlэр зэ- къагъэтlасхъэмэ, шэнхабзэм и зэ» проектхэм хыхьэу яубзыхуахэр и рефіэкіуэжар мастэр ціыхухэм іуэхущіапіэхэм, шхапіэхэм, ап- кіэм зэрынагъэсар. Пащэ жьы хъуа яхэлъхьэным теухуа лэжьыгъэр хуэдэуи ціыху зэхуэсыпіэхэм папщіэ унэхэм ціыхухэр къыщіэгъэіэптэмэму зэрырагъэкlуэкlамрэ узы- ягъэува мардэ пыухыкlахэр lya- хъукlыным теухуа программэмрэ

фэм зыщыхъумэным хуэгъэпса хыжыну Іэмал зэрамыІэнур. Іэтацэхэм я унафэщІхэм пшэрылъ ящищіащ ціыхухэм іуэхур зытетыр, мастэр зыхрагъэлъхьэн щІыхуейр

«Муниципальнэ сыхьэтым» апхуэдэуи щыхэплъащ щІыналъэхэм лъэпкъ проектхэр гъэзэщІа зэрыщыхъум. КъБР-м и Правительствэм и УнафэщІым и япэ къуэдзэ Къухуэныкъуэхэри хуэдэуи къыхигъэщащ, щытыкІэр ныжь МуІэед жиІащ «ЗэфІэкІ зыб-

«ФІагъ лъагэ зиІэ автомобиль гъуэгу шынагъуэншэхэр» лъэпкъ проектымрэ хыхьэ лэжьыгъэхэм. «Ущыпсэун папщІэ тыншыпІэ псори здэщыіэ щіыпіэ» лъэпкъ проектым хыхьэу къуажэхэр зэlузэпэщ щlыныр и кІэм нагъэблэгъащ. А проектым хыхьэу дызыхуэкІуэ илъэсым зэіузэпэщ ящіынущ щіыпіэ 12, абы щыщщ муниципалитетхэм я жылэ зэхуэсыпі ў блы. Ахэр а щіыпі эхэм шыпсэүхэм езыхэм къыхахауэ шытащ урысейпсо Ізізтыр щекіуэкіым щыгъуэ, апхуэдэу Налшык къалэ зэіузэпэщ щащіыну скверитхури абы хохьэ.

Кіуэкіуэ Казбек зэіущіэм хэтхэм ягу къигъэкІыжащ а лэжьыгъэ псори Къэбэрдей-Балъкъэрыр илъэсищэ зэрырикъуар щагъэлъэпІэнум ирихьэлlэу зэфlагъэкlын зэры-хуейр 2023 гъэм пащэнущ республикэм и жылэхэр зэгүзэпэщ щІыным теухуа программэм.

> КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-ІуэхущІапІэ.

Гъуэгухэр зыхуей хуэзэн папщІэ

УФ-м и ГъэтІылъыгъэ фондым къыхэкІыу Къэбэрдей-Балъкъэрым сом мелуани 100-м нэс къыхуаутіыпщынущ, щіыналъэ мыхьэнэ зиіэ гъуэгухэр зыхуей хуагъэзэн папщІэ.

УРЫСЕЙМ и щІыналъэ 23-м хущІагъуну я мурадщ гъуэгу ухуэныгъэхэм яхухэха мылъку. А лэжьыгъэр хеубыдэ «Фlагъ лъагэ зиlэ автомобиль гъуэгу шынагъуэншэхэр» лъэпкъ проектым. Унафэр УФ-м и Правительствэм и сайтым къытехуащ дыгъэгъазэм и 7-м.

Бгыщхьэ щІыналъэхэм автобусхэр трагъэувэж

Кіуэкіуэ Казбек и уна-фэкіэ ціыху куэд зэрыхуэ автобусышхуэхэм бгылъэ щіыпіэхэм щыіэ къуажэхэм щызекіуэн щіадзэжащ.

КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Казбек унафэ къищтащ Балъкъэр Ипщэ, Хъущтэ-Сырт къуажэхэм цІыху куэд зэрыхуэ автобусхэр трагъэувэжыну. Абы шхьэусыгъуэ хуэхъуащ къуажэдэсхэм Іэтащхьэм лъэlу тхылъхэр зэрыхуагъэхьар. Хъыбарыр Транспортымрэ гъуэгу хозяйствэмкІэ и министерствэм социальнэ зэпыщіапіэхэм щиіыгъ и напэкІуэцІым щызэбгритыкІащ.

Налшык - Балъкъэр Ипщэ бусхэр пщэдей щыщІэдзауэ Налшык - Хъущтэ-Сырт, цІыху куэд зэрыхуэ авто- зекІуэнущ.

КъБР-м и Іэтащхьэм и Администрацэм жэщми махуэми щолажьэ коррупцэм пэщІэтыным теухуауэ пІэщІэгъуэкІэ цІыхухэр здэпсалъэ хъуну телефонхэр: 8(8662) 40-89-70, 40-34-32.

КъБР-м и Парламентым

Зопсалъэ, зочэнджэщ

Унафэщ Егоровэ Татьянэ тамэ, 2020 гъэм 5 къудей ралым абыхэм я бжыгъэр иригъэкіуэкіащ ди респуб- хъуауэ аращ. ликэм хьэрхуэр Іуэхур зэрыщызэтеухуар щызэпкъ- нэсу зыщиужьыным зэран раха зэlущіэ. Іуэхум зыуб- къыхуэхъу гъуауэ тепсэлъыхьащ анти- ящыщу Пщыншэ Казбек ящыщщ мэкъумэш, хъыбамонопольнэ къулыкъум и къыхигъэщащ ціыхухэр зы- регъащіэ технологие, энерфедеральнэ Іуэхущіапіэм хуэныкъуэ хьэпшыпхэм я гетикэ, щіыуэпс хъугъуэи къудамэу КъБР-м щыІэм уасэхэр и унафэщі Пщыншэ Каз- щіыкіэхэр, хьэрычэт Іуэху порт, егъэджэныгъэ, узынбекрэ КъБР-м экономикэ мащіэмрэ курытымрэ рес- шагъэр зыужьыныгъэмкіэ и ми- публикэм и экономикэм Іэнатіэхэр. нистр Рахаев Борисрэ.

ПЩЫНШЭР къытеувы ащ я Іуэхущіапіэм иригъэкіуэкі лэжьыгъэхэм, щіыналъэм и зрагъэужьын папщіэ, УФ-м кэм и гъэзэщіакіуэ органэкономикэ щытыкІэр куэдкІэ зэлъыта хьэрхуэр Іуэхум и зыужьыкІэм, 2019 - 2022 дэ щхьэхуэхэр. 2021 - 2025 щІапІэхэми ящІыгъуу, УФ-м гъэхэм къриубыдэу хьэрхуэр гъэхэм ятещІыхьауэ яуб- и щІыналъэхэм хьэрхуэр Іуэ-Іуэхум зегъэубгъуным тра- зыхуахэмкІэ я мурадш къэ- хум зышрагъэужьыным зэщіыхьа гъуэгу картэм, рес- ралым и экономикэм зегъэу- релэжьыр. 2018 гъэм щепубликэм шІэупшІэ нэхъ жьыным зэран хуэхъу лъэ- гъэжьауэ мэлажьэ Хьэрхуэр ным теухуауэ» федеращызиІэ сату щІыпІэхэр къэп-

Къапщтэмэ, антимоно-

КъБР-м и Парламентым и 38-рэ къыщ агъэщауэ щы- тыщ эхэри. 2025 гъэм къэ-

КъБР-м хьэрхуэр Іуэхум гъэсын хуейщ. Іуэхугъуэхэм щиужьыну щаубыд увыпІэр зэрыма-

мардэ щхьэхуэхэр. пощхьэпохэр лъэныкъуэ

- Зи гугъу тщІы лъэпкъ плапольнэ хабзэм ипкъ иткіэ, ным нэхъыщхьэу тегъэщіа- щыіэ советыр. къыщіагъэщ ныкъусаны- піэ ищіхэм ящыщщ хьэрычэт гъэхэр республикэм нэхъ мащ эмрэ курытымрэ хэт- хьащ 2022 - 2025 гъэхэм мащІэ щыхъуурэ макІуэ. хэм я бжыгъэм хэгъэхъуэ- КъБР-м хьэрхуэр Іуэхум зы-2017 гъэм антимонопольнэ ныр. Абыхэм хеубыдэ зи щегъэужьыным тещІыхьа

Хьэрхуэр Іуэхум нэхъ зыкъалъытэхэм зэрызэрагъакіуэ фіыгъуэ, ухуэныгъэ, трансхъумэн,

Псалъэмакъым къыпызыщІэр, инфраструктурэм и ща Рахаев Борис жиІащ КъБР-м ЭкономикэмкІэ и Хьэрхуэр Іуэхум адэкіэ министерствэр, республии Правительствэм игъэуващ хэм, КъБР-м и УФАС-м, нэабы тещІыхьа лъэпкъ мар- гъуэщІ федеральнэ Іуэху-Іуэхум зегъэужьыным щІэъэкъуэн хуэхъунымкІэ КъБР-м и Іэтащхьэм и деж

Рахаев Борис тепсэлъыхабзэр къызэпызыуд Іуэхуу щхьэ хуэлэжьэж хьэрычэ- гъуэгу картэм, республикэм

сату щІыпІэхэм я лэжьэкІэм хэлъ зэхъуэкІыныгъэхэм, абы и ІуэхукІэ гъунэгъу шІыналъэхэм ираухылІа зэгурыІуэныгъэ щхьэ-

Егоровэ Татьянэ жиlащ КъБР-м и сату щІыпІэхэм я лІэужьыгъуэхэм къахэгъэхъуэн, хьэрхуэр Іуэхур нэхъ дэзыгъэкІыну Іэмалхэр, гъунэгъу щІыналъэхэм елъыефіэкіыныгъэ къызыдэкІуэнухэр къэлъыхъуэн зэрыхуейр.

Зытепсэлъыхьым и ІуэхукІэ зрагъэхъуліахэм я гугъу щищІым, Рахаевым къыхигъэщащ ди республикэр Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ шІыналъэм нэхъ шыпэрытхэм зэращыщыр.

КъБР-м и Парламентым ЛэжьыгъэмкІэ, социальнэ политикэмрэ узыншагъэр хъумэнымкІэ и комитетым и унафэщІым и къуэдзэ Безгодькэ Владимир жиlащ хадэхэкlхэмрэ пхъэщхьэмыщхьэмрэ цІыху мелуан 25-м щынауасэхэм зэрыхэхъуэм ныкъусаныгъэхэр къызэ-

ришэр Депутатхэр шхьэхуэу тепсэлъыхьащ республикэм и шІыналъэхэм хьэрхуэр Іуэхум и лъэныкъуэкіэ щыіэ щытыкіэхэм, псэупіэхэм, хущхъуэхэм, хьэпшып щхьэхуэхэм я уасэхэм.

«Комитетым и сыхьэтым» хэтахэр зэпсэлъылащ, зэчэнджэщащ, Іуэхугъуэ щхьэqexevx ягъэбелджылащ, КъБР-м и закон щхьэхүэхэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным хэплъащ.

Зэіущіэм щытепсэлъыхьащ «УФ-м Административнэ хабзэншагъэхэм я ІуэхукІэ и кодексым зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэльнэ законым и проек-Ар къыхилъхьащ КъБР-м и Парламентым Физическэ щэнхабзэмкІэ. спортымрэ туризмэмкІэ и

> КъБР-м и Парламентым и пресс-ІуэхущІапІэ.

хүэхэм илъэс ирокъу...

Адыгэхэм

къыддекіуэкі ди хабзэр,

нэмысыр джыным, екіуу

игъащІэми

БГЪЭЖЬНОКЪУЭ Барэс-Бахъсэн районым хыхьэ Зеикъуэ къуажэм 1947 гъэм къыщалъхуащ. Курыт школыр фІы дыдэу къиуха нэужь, абы еджэным щыпищащ КъБКъУ-м и тхыдэ-филологие факультетым. ЕхъулІэныгъэ лъагэхэр иlэу щlэныгъэ нэхъыщхьэри зригъэгъуэташ Барэсбий, ауэ абдежым къыщыувы акъым. ЩІэныгъэм хуэнэхъуеиншэ щіалэщіэм и зэфіэкіщыхигъэхъуащ СССР-м ЩІэныгъэхэмкІэ и Академием БзэщІэныгъэхэмкІэ и институтым и аспирантурэм. КъБКъУмрэ аспирантурэмрэ щыщеджа илъэсхэм иригъэкІуэкІа къэхутэныгъэхэр и **Бгъэжьнокъуэ** лъабжьэу Барэсбий игъэхьэзыращ икІи 1973 гъэм ехъулІэныгъэкіэ пхигъэкіащ и кандидат диссертацэр.

Еджэныр зэфІигъэкІыу республикэм къигъэзэжа Бгъэжьнокъуэр КъБКъУ-м ирагъэблэгъащ икіи илъэси 10-м щіигъукіэ абы психологиер щригъэджащ. Жэуаплыныгъэ зыпылъ а лэжьыгъэм къыдэкІуэу Барэсбий къэхутэдапшэщи ныгъэщІэхэр иригъэкІуэкІырт икІи абыхэм къарикІуахэр и щІэныгъэ тхыгъэхэм къыщигъэлъагъуэрт, дунейпсо жьэн шидзаш Къэоэрдеи-Ар ирагъэблагъэрт абы лъытэмкlэ, бзэхэр, шэнхабзэхэр джыным епхауэ институтым рылъагъу дыдэ хъурт ап-

хуэдэхэм деж. ЛІэшІыгъуэ блэкІам и 70 гъэлІыр нэхъыбэу дихьэхыу хуежьащ цІыхухэм яку лъэпкъ-щэнхабзэ зэхущытыкІэхэр джыным. Абыхэм ятеухуа и гупсысэхэр Бгъэжьнокъуэм къыщигъэлъэгъуэжащ и къапэмыпэм къыпыкІа Іауэ щытащ 1978 гъэм дунейм къытехьа «Адыгэ хабзэ» тхылъ купщІафІэм. - Бгъэжьнокъуэ Барэс-

бий а и япэ тхылъым ди лъэпкъ хабзэр дахэу, екјуу, дяпэ ита нэхъыжьхэм зэрызэрахьэу щытам хуэдэу гъэпсауэ къызэрыщигъэлъэгъуэфам хуэбгъэдэну ипэкІи иужькІи зыри тепсэлъыхьакъым жыпІэмэ, щыуагъэ мыхъуну къысщохъу, - жеlэ тхыдэ щlэны- щlэ. гъэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор ТекІуий Мадинэ. - «Адыгэ хабзэ» щІэныгъэ лэжьыгъэр апхуэдизу ціэрыіуэ, ціыхухэм яхузэрымыгъэгъуэт хъуати, зыІэрызыгъэхьам и кІэн къикlayэ къалъытэрт. Зы хъугъуэфІыгъуэ гуэрым хуэдэу, хуэсакъыпэу зэІэлэгъуалэри. Псом хуэдэ- лІым жтэкъым абы студентхэм я жащ 1985 гъэм утыку къридеж щізупщізу щиізр. сымрэ зи гур хуэкъабзэ адыгэ щІэблэ куэдым абысэу адрей лъэпкъхэми хъуэжэныгъэ»,

къагъэсэбэп.

Къэбэрдей-Балъкъэрым лъабжьэр», хэмкІэ и институтым. Ар абы къыщызэрагъэпэщ этног- лъэпкъыр гурэ псэкІэ зы- гъэхэмкІэ и институтым и рафие зекіуэхэм, щіэныгъэ лъагъу, абы щыщ Іыхьэу унафэщіу икіи илъэси 7-кіэ зэхуэсышхуэхэм. Ди щІы- зыкъэзылъытэж цІыху псэ а къулыкъур къызыхуэтын- жьнокъуэм лэжьыгъэшхуэ налъэм ис лъэпкъхэм я ха- къабзэращ апхуэдэу гуа- шэу ирихьэк ащ. Бгъэжьно- институтым щызэф ихащ, пэу икіи щабэу, хэіэтыкіауэ къуэм и нэіэм щіэту іуэхуикіи иригушхуэу, пэжыр и щіапіэм а лъэхъэнэм щылэжьыгъэхэми лъабжьэу икіи щапхъэхэр зэфіахащ къэхутэныгъэ хуабжьу зэрыдахьэхыр нэ- и куэду адыгэ щэнхабзэм, купщафіэ куэд, къыщызэди хабзэмрэ нэмысымрэ рагъэпэщащ щІэныгъэ симпозиумхэр, конференцхэр, - Зэ еплъыгъуэкІэ, хабзэм нэгъуэщІ зэхыхьэхэр. Ингъэхэм я кізуххэм щізны- дыщыгъуазэ хуэдэт лъэп- ститутым и щізныгъэ лэкъым щыщхэр, итlани, жьакlуэхэр жыджэру хэтащ

жащ, академическэ лэжьыгъэ ин, къэхутэныгъэшхуэ ныгъэлІым щызэхуихьэ- Бгъэжьнокъуэр илъэс зыбиригъэкІуэкІри. - Адыгэ хабзэр ар лъэптхыгъэ куэдым. Жыла- къым Іуэху зэрызэфІих къыдигъэкІауэ щыта «Щэнгъуэм мыхьэнэшхуэ щи- къудейуэ аракъым - ар лъэп- хабзэм и дуней» тхылъыр. къым и гъащІэщ, и дуней тетыкІэщ. Адыгэр адрей- къыдэкІыгъуэм ихуат адыгэ щІэныгъэ лэжьыгъэ куэд. хэм дакъыхэзыгъэщхьэхукІ щэнхабзэм епхауэ а зэа фіыгъуэр апхуэдэу екіуу маным ирихьэлізу щыіз лэзэхуэхьэсыжауэ лъэпкъым жьыгъэхэр. А тхылъ гъэщІэди пащхьэ кърилъхьэжащ гъуэным къыкІэлъыкІуэу Бгъэжьнокъуэм, - къыхе- 1991 гъэм дунейм къытегъэщ Наимэ. - А зы лэжьы- хьащ «Адыгэ лъэпкъ джэгугъэм фіэкіа и щіыбагъ кіэхэр» зыфіищар. Абы къыдэмынами, ари ири- Бгъэжьнокъуэм къыщигъэкъунщ Бгъэжьнокъуэм и лъэгъуащ адыгэ джэгукІэціэр, и фэеплъыр мыкіуэ- хэм япкърылъ купщіэмрэ зыужьыныгъэм хуищіа хэлъдыжу адыгэм тхъумэн пап- лъэпкъ гупсысэмрэ зэры-Апхуэдэ Іуэхугъуэхэращ нэшхуэ иІащ Бгъэжьнозытеухуауэ щытар «Зэху- къуэм и къалэмыпэм къыщытыкіэхэмрэ щэнхабзэм- пыкіа «Адыгэ этикэ» мо- гъэмкіэ щіыхь зиіэ и лэрэ» щІэныгъэ тхыгъэш- нографиеми. ЦІыхум и хуэри. «Советская этногра- псэукіэ-щыіэкіэр, фия» къэралпсо щІэныгъэ сэр, дуней еплъыкІэр къыжурналым 1978 гъэм къыте- зыхэкІа лъэпкъым елъы-

хуауэ щыта а лэжьыгъэ тауэ зэрыщытым тещІыхьа купщафіэм мыхьэнэшхуэ а къэхутэныгъэ гъэщіэ- хуэлэжьа Барэсбий дапщэиlащ а унэтlыныгъэр джы- гъуэныр «лъэпкъ антропо- щи и куэдт лъэпкъ щlэныпахыурэ еджэрт абы зи нымкlэ. Зэфlиха апхуэдэ логие» щlэныгъэ унэтlыныныбжь хэкіуэтахэри щіа- къэхутэныгъэхэр щіэныгъэ- гъэм изагъэу гъэзэщіа къыщызэщІикъуэ- хъуащ. Бгъэжьнокъуэм а лэжьы- гъэхэм хуэкіэ Іуаукіэу Іункіыбзэ хэр, нэгъуэщіхэри абы

дыщэ ТүнкТыбзэТухыу. Ба- ноби ахэр шэщТауэ куэдым

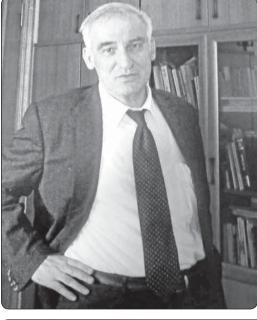
нэгъуэщІ щІыпІэхэм щехауэ, зэпкърыхауэ, къанэ кіуэкі дунейпсо зэхуэсхэм. ИригъэкІуэкІа къэхутэ-

ныгъэ купшафіэхэр шіэсыжахэм ящыщщ 1990 гъэм жанэкіэ езым и редакцэм щІэту Куэдым яфІэхьэлэмэта а

Адыгэ дунейр, лъэпкъ хьа и доктор диссертацэм. щэнхабзэр, хабзэр, нэмы-Лъэпкъ хабзэмрэ нэмы- Абы гулъытэшхуэ щигъуэ- сыр япэ изыгъэщу псэу тащ щіэныгъэ дунейм. щіэныгъэліым 1990 - 1993 кіэ гъуэгугъэлъагъуэ, джэ- гъэм япэу щиубзыхуауэ «Щіэнгъуазэ» газетыр. Абы лэс яхуэхъуащ а къыдэкіы- щыта «лъэпкъ зэхущыты- и напэкіуэціхэм къытрадза гъуэр. Ди щІыналъэм и кІэхэр», «лъэпкъ образхэр», тхыгъэхэр тещІыхьат адыгэ- аращ. Бгъэжьнокъуэм хуэмызакъуэу, Кавказым щып- «лъэпкъ щэнхабзэхэмкlэ зэ- хэм я тхыдэ блэкlам, абыхэм дэ щlэныгъэл шыпкъэхэм «зэхущы- зэрахьэу щыта хабзэхэм, «Адыгэ хабзэ» тхылъыр тыкlэхэм я хабзэхэмрэ нэ- лъэпкъ lyэрыlyатэм. Ахэр щи щхьэпэщ лъэпкъ зыукъащыхъуащ гъущІ Іунэш- шэнэхэмрэ» псалъэ зэпха- хъуащ «Адыгэ щІэнгъуазэр» къыдэгъэкІыным хуэгъэпса хуэдэхэращ лъэпкъым щІэкъэб хьэлъэшхуэ зыфlа- къыщыщlэдзауэ хыхьащ лъэбакъуэщlэхэу, лэжьыгъэ ин лъапlэу щlэблэм къахуидзэжа бжэ абрагъуэм и щІэныгъэ литературэм икІи

купщІафІэхэу. ПщІэшхуэ яІэщ Бгъэжь-

Лъэпкъ лъапІэныгъэхэр зыгъэнэхъапэу псэуа ЩІэныгъэлІ

рэсбий щІэрыщІэу къыт-

хузэІуихыжа а «пэшыр»

лъэпкъ хъугъуэфІыгъуэ за-

щіэкіэ гъэнщіат. Щіэны-

кІами ди нобэми.

тепсэлъыхьыфынур.

щымыІэу

Бгъэжьнокъуэм ар зэхэ-

зэфІигъэувэ-

апхуэдэу

нокъуэ Барэсбий и тхылъ-А илъэсым Бгъэжьнокъуэ хэу «Адыгэ хабзэ», «Гума-Барэсбий ирагъэблэгъащ нистическэ этнологием и гъэм и нэхур тридзат ди блэ- Гуманитар къэхутэныгъэ- зауэр», «Шэрджэсхэр (адыгэхэр)», нэгъуэщІхэми. ЩІэ-ТекІуийм и псалъэхэр щылэжьащ этнографием- ныгъэлІ-этнолог цІэрыІуэм щіэныгъэ зэхыхьэхэм я диіыгъыу, тхыдэдж ціэры- кіэ и къудамэм и щіэныгъэ и къалэмыпэм псори зэхэ-1974 гъэм щегъэжьауэ Ба- адыгэ щіэныгъэліхэм ящы- къыр, абы и щэнхабзэр хуэу 200-м щіигъу. Абыхэм рэсбий жыджэру ядэлэ- щу ди лъэпкъ хабзэм япэу джынымкІэ къудамэхэм я яхэтщ монографие куэд. Ди къэхутэныгъэ унафэщіу. Щіэныгъэ куурэ къэралым къызэрыщыдэ Балъкъэрым Гуманитар куухэр езыщІылІар Бгъэжь- зэфІэкІышхуэрэ зыбгъэ- кІам къыдэкІуэу, абыхэм къэхутэныгъэхэмкіэ и ин- нокъуэ Барэсбийуэ зэры- дэлъ хэкупсэр 2007 ягъэу- ящыщ куэд щытрадзащ хаститутым и Іэщіагъэліхэм, щытыр. Наимэ къызэри- ващ Къэбэрдей-Балъкъэ- мэ щіыпіэхэми: США-м, къызыхэкІа рым Гуманитар къэхутэны- Германием, Чехием, Швецием, Куржым, Болгарием.

Иужьрей лъэхъэнэм Бгъэ-

Тхыдэмрэ археологиемкІэ и къудамэм и унафэщІу щыту. Ар елэжьащ «Адыгэхэр. Лъэпкъым и къэхъукlамрэ и тхыдэмрэ». 2012 гъэм къыщыщІэдзауэ дунейм ехыжыху, ар я щІэныгъэ редактору дунейм къытехьащ КБИГИ», «Кавказ Ищхъэрэм и археологиемрэ этнологиемрэ» я къыдэкІыгъуэ куэд. хэтащ хутэныгъэ инхэмкІэ Урысей фондым и эксперт советым. Абы и нэІэм щІэту ягъэхьэзыращ кандидат, доктор ЗэфІих апхуэдэ лэжьыгъэшхуэхэм папщІэ Барэсбий мызэ-мытІэу ягъэпэжащ. Абы хуагъэфэщауэ щытащ РАН-м и Президиумым, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм я ЩІыхь тхылъхэр, дамыгъэ лъапіэхэр. Лъэпкъ шіэныгъэм и хьэныгъэ иным папщІэ, 2016 зэпхар. Лъэпкъпсо мыхьэ- гъэм Бгъэжьнокъуэм къыфІащащ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щІэныжьакіуэ» ціэ лъагэр.

> ГъащІэр фІыуэ илъагъуу, цІыхур фіэхьэлэмэту, щалъхуа щІыналъэм и зыужьыныгъэм гурэ псэкІэ хьэлэлу гъэм, зыпэрыт къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэм ехьэліа мурадыщІэхэр. ЩІэныгъэрэ зэфіэкіыу, къарурэ узыншагъзу и в псори адыгэ лъэпкъым щхьэузыхь хуэзыщІа хэкупсэхэм ипэкъыдигъэкіащ жыпіэкіэ ящыщащ ар. И гъащіэм и купщіэ нэхъыщхьэуи къилъытэу щытар зэф ах лэжьыгъэхэр дапщэжьыныгъэм и дежкІэ. Ап-

> > ЖЫЛАСЭ Маритэ.

УнэтІыныгъэщІэ, къэхутэныгъэщІэ, утыкушхуэ

Мы махуэхэм адыгэ дунейр щ эгушхуэ хъун хъыбарыфІ къзІуащ. Бэрбэч Хьэтіутіэ и ціэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым химиемкіэ и къудамэм биологиемкіэ, щіыуэпсым и къабзагъыр хъумэнымрэ псэущхьэхэм я лъыщхьэм и лъапсэр къэхутэнымкіэ кафедрэм и доцент Хьэтыхъу Ізубэчыр игъэхьэзыра «ШІыпіэм и геофизикэмрэ етынырщ пщэрылъ зыщищіыжыр тхыгеохимиемрэ» зи фіэщыгъэ тхылъым лъым», - жиlащ Хьэтыхъум. дунейпсо лъытэныгъэ игъуэтащ. Германием, Майн Іус Франкфурт къалэм щекlуэкla, «Frankfurter Buchmesse-2021» зи фІэщыгъэ 72-нэ Дунейпсо тхылъ гъэ-

«КъБКъУ-м и тхылъ тедзапІэм 2020 гъэм къыщыдэк а тхылъыр студентхэм яхуэгъэза, ахэр зэреджэн лэжьыгъэш. Урысейм естественнэ щІэныгъэхэмкІэ и академием (РАЕН) и Президиумым Дунейпсо тхылъ гъэлъэгъуэныгъэм сыхэтыну сригъэблагъэу, «ЩІыпІэм и геофизикэмрэ геохимиемрэ» тхылъым и электрон жыпхъэр яхуезгъэхьыну хъыбар къыщызатам, си гуапэ мыхъуу къэнакъым», - жиІащ Хьэ-

«Щіэныгъэліхэмрэ егъэджакіуэхэмрэ ирагъэкІуэкІ лэжьыгъэмрэ къэхутэныгъэхэмрэ хэјущіыіу щіын, абыхэм я щіэныгъэ хутэныгъэхэм я фіагъымрэ зэщіэмыкіуэж икІи еджэныгъэ мыхьэнэр къэлъыта хъун папщіэ Урысейм естественнэ щіэныгъэ- хэм я зэіущіапіэщ. Гъэлъэгъуэныгъэм и хэмкІэ и академием (РАЕН) и Президиумым унафэ къищтащ уи тхылъыр Майн Іус Франкфурт къалэм щызэхэтыну дунейпсо vтыку нэхъ ин дыдэм ирихьэну, абдеж щекіуэкі щіэніуатэхэмрэ къэпсэлъэныгъэхэмрэ хилъхьэну», - итщ Хьэтыхъум къыхуагъэхьа егъэблагъэ тхылъым.

«ПцІы хэлъкъым, ущІэгушхуэнт, уи гуащІэм ухэзыгъэплъэжт Академием къысхуищІа гулъытэр, сыту жыпІэмэ егъэблагъэ тхылъым зи гугъу ищІ гъэлъэгъуэныгъэр щІэныгъэмрэ егъэджэныгъэмрэ епхауэ дэнэ щІыпІи къыщыдэкІ тхылъхэр щагъэлъагъуэ утыкут. Уи цІэр кърајузу абы урагъзблэгъзныр пщізщ, абы укъыщыхутэу щекІуэкІым ухэплъэныр - къызэрымыкlуэу гъэщlэгъуэнщ», - зиумысыжащ Іэубэчыр.

Егъэджакіуэм зэрыжиіамкіэ, «Биологие» унэтІыныгъэмкІэ къыхыхьа «ЩІыпіэм и геофизикэмрэ геохимиемрэ» дерсым студентхэр зэрыхуебгъэджэн лэжьыгъэ щыІэтэкъым. «Биологиер къыхэзыха вирус узыфэ зэрыцІалэм къигъэув саниныбжьыщІэхэм яхэтщ щІыуэпсыр хъумэнымрэ дыкъэзыухъуреихь дунейм хэлъ щхьэхуэныгъэхэмрэ хуеджэхэр. Абыхэм я къалэнщ геофизикэмрэ геохимиемкІэ щыІэ гурыІуэныгъэхэм щыгъуэзэну, щІыпІэ пыухыкІам и геофизикэ икІи геохимие нэшэнэхэр зэхацІыхукІыу есэныгъэ- гушхуэ, нэхъри ехъулІэну, и зэфІэкІхэм хэр зрагъэгъуэтыну, ахэр къызэрыунэху, зэрыщыіэ, зэрызахъуэж щіыкіэхэр зрагъэщіэну. Мис апхуэдэ пэублэ щіэныгъэ

«ФІыщІэ яхуэсщІыну сыхуейт тхылъым и теплъэмрэ и пкъымрэ зэпэщ щІынымкІэ щІэгъэкъуэнышхуэ къысхуэхъуахэу КъБКъУ-м щІэныгъэ къэхутэныгъэхэмкІэ лъэгъуэныгъэм Хьэтыхъум и Іэдакъэ- и къудамэм и унафэщі Шагин Сергей, щізкіыр нэхъыфіхэм ящыщу къыща- тхылъ тедзапіэм и ізтащхьэ Хьэкъул Лидэ, а къудамэм и редактор Хъаний Тамарэ. Ахэр мыхъуамэ, тхылъыр и теплъэкІэ гунэс хъуну къыщіэкіынтэкъым», - жиіащ

щІэныгъэлІым. «Frankfurter Buchmesse-2021» зи фІэщыгъэ 72-нэ Дунейпсо тхылъ гъэлъэгъуэныгъэр зэфіэкіа нэужь, Хьэтыхъу Ізубэчыр абы зэрыхэтамкІэ щыхьэт тхылъымрэ къэхутэныгъэр зытеухуар кіэщіу къэзыІуатэ тхыгъэр зэрыт каталогымрэ къратыжынуш.

КІэщІу: Майн Іус Франкфурт къалэм «Frankfurter Buchmesse» зи фІэщыгъэ Дунейпсо тхылъ гъэлъэгъуэныгъэр - щІэныгъэмрэ егъэджэныгъэмрэ щекіуэкі къэмыхьэнэмрэ къэзылъытэ къэпщытакІуэутыкум дунейпсо щІэныгъэм и фІыпІэр щызэщіэгъзуіуа лэжьыгъэхэр хэіущіыіу щащІ, ахэр къыдэбгъэкІыну икІй зэбдзэкІыну хуит узыщІ лицензэхэмрэ автор хуитыныгъэхэмрэ къыщыдах. Майн Ivc Франкфурт къалэм щекІуэкІ гъэлъэгъуэныгъэм илъэс 500 зи ныбжь тхыдэ иІэщ. Абы и къежьапІэр дунейм япэ дыдэу къытехьа тхылъыр къыдэзыгъэк а Иоганн Гуттенберг и цІэм ирапх. Абы и лъэхъэнэрщ тхылъхэм я гъэлъэгъуэныгъэр япэу щызэхашауэ щытар. Иджырейр 1949 гъэм къыщегъэжьауэ илъэс къэс ирагъэкІуэкІ. «Естественнэ щІэныгъэхэмкІэ академие» щІэныгъэ тхылъхэр къыдэзыгъэкІ центрыр абы лъандэрэ щІагъуэ димыгъэкІыу а Іуэхугъуэм хэтщ, ди хэгъэгум къыщыдэкі тхылъ хьэлэмэтхэр щагъэлъагъуэу, утыку къралъхьэ щІэныгъэр абдеж дуней псом щызэбграгъэкІыу. «Frankfurter Buchmesse-2021» зи фІэщыгъэ 72-нэ Дунейпсо тхылъ гъэлъэгъуэныгъэр коронатар мардэхэм къахэкІыу зэрекІуэкІар пэІудзауэщ, апхуэдэу щыт пэтми, абы къэрал 50-м щІигъу хэтащ.

Адыгэ щіэныгъэліым и ехъуліэныгъэм пщіэ зэригъуэтам, и ціэр къраіуэу Іулыдж зиІэ утыкушхуэм зэрырашам дэри дрозаубгъуну ди гуапэщ.

ШУРДЫМ Динэ.

Зи къалэным хуэпэжхэр

Къэбэрдей-Балъкъэрым и энергетикхэм щіымахуэ лъэхъэнэм сыт и лъэныкъуэкІи зыхуагъэхьэзы-

УРЫСЕЙМ и Ипщэ федеральнэ шІыналъэм и къу ди республикэм дамэу «Электросеть» ІуэхушыІэ шапіэм мы зэманым ирихьэлізу ток кіапсэу километр 96-рэ, электрокъарур щызэхуахьэс коммутационľэмэпсымэу 190-рэ. трансформатор подстанцу 150-м щІигъу зыхуей хуигъэзащ. Къищынэмыщауэ, ток капсэхэм зэран яхуэхъуу гъэмахуэ псом дэкlея жыг шхьэкІэхэр яухъуэнщащ, линэхэр зрикіуэ пкъо-хэм тыншу техникэхэр екіуэлІэфын хуэдэу я хъуреягъыр зэщІагъэкъэбзащ. ЗэрыгурыІуэгъуэщи, Шэ-

рэдж, Іуащхьэмахуэ район-

хэм электрикхэр гугъу нэхъ щохь. Къуршылъэ шыгухэм пэкІ ток пинэхэм шІымахуэм уакІэлъыплъыныр Іуэху къызэрыгуэкІкъым: укхъуэр щыятэм деж кlапсэхэм я мызакъуэу, трансформаторхэми зэранышхуэ щахуэхъу щыІэщ. Абы къыхэкІыу ІэшІагъэлІхэм махуэми бэлэрыжэшми гъыпіэ яіэкъым. Апхуэдэ гугъуехьхэми емылъытауэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и электрикхэр Кавказ Ищ-хъэрэм и «Россеть» компанием щынэхъыфІхэм хабжащ икІи я къалэныр дазэрызэф[агъэгъуэншэу кІам щыхьэт техъvэ дэфтэрыр япэу зратахэм ящыщщ. Адэкіэ я зэфіэкі псори ирахьэліэнущ къэщlагъэкlыным.

хъукъащІэ шынагъуэ къэмыхъуу ток линэхэр гъэ зэры-Кавказ Ищхъэрэм хиубыдэ шІыналъэхэр сыт и лъэныкъуэкІи тэмэму электрокъарумкІэ къызэгъэпэша хъун папшІэ мы дызэрыт илъэсым сом меларди 2,7-рэ къэралым яхуиутіыпщащ. Абы и фіыгъэкіэ Урысейм и Ипщэ щІыналъэхэм, ди республикэри яхэту, къыщрахьэліэ лэжьыгъэхэр нэрылъагъуу йофlа-кlyэ. Иджыпсту КИФЩІ-м и «Россеть» ІуэхущІапІэм лэжьыгъэм хүэІэйжь энергетикыу минитіым щіигъу егъэлажьэ. Ахэр хуэдэ шымыlэу къызэрагъэпэщащ фащэхэмкій иджырей техникэфіхэмкІи. ЦІыхум зэпыу имы і эу электрокъарур яІэрыгъэхьэным бригадэ къудейуэ 600 нобэ толажьэ.

ЛЪОСТЭН Музэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Аппаратым и лэжьакІуэхэмрэ КъБР-м и Парламентым и УнафэщІым и къуэдзэм и дэІэпыкъуэгъу **Шыгъушэ Заур** Хьэбил и къуэм хуогузавэ абы и адэ **Шыгъушэ Хьэбил Мулит и къуэр** дунейм зэрехыжам къыхэкІыу. ШІэблэ

Абы дегъэпІейтей

Экономикэ

Политикэ

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Іуэху

КуцІ яІэн папщІэ

Сабий садхэмрэ курыт еджапіэхэмрэ (абыхэм сымаджэщхэри къадэщІыбгъу хъунущ) щызэ-рахьэ ерыскъыхэкІхэм арэзы къимыщІу игъэтхьэусыхэ адэ-анэхэмрэ шхыныгъуэ зэІыхьам сымаджэщым щІигъахуэ школак Іуэхэмрэ я хъыбар щіэх-щіэхыурэ къоіу, ауэ, ди жагъуэ зэрыхъунщи, къызэрыгуэкІ унафэ тращІыхьыфыр-

АПХУЭДЭМ деж къызэрыхъу хабзэу, егъэджакІуэхэмрэ адэ-анэхэмрэ я чэнджэщкІэ гъэпэщащ ШколакІуэхэм я урысейпсо зэгухьэныгъэ (РДШ). Езы сабийхэм зэхалъхьа проектщ «Шеф в школе» зыфlащар. Нэгъабэ бжьыхьэм ирагъэжьа 85-ри хыхьаш. Абы къе- хэм нэхъ къезэгъыну ерысгъэлъагъуэ еджапіэ шха- къыхэкіхэр. Кіэщіу жыпіэпіэхэм теухуа гуныкъуэгъуэ мэ, сабийхэр шхын щіэщыщІыналъэ псоми зэры-

хэм Іэмал яіэщ школ шха-піэм и щытыкіэм къы- щіауэ, пщафіэхэм пыіэ щыщІэдзауэ абы ща- хужь ящхьэрыгъын, Іэлъэ пщэфіым щыщіэкіыжу я яіэрыгъын хуейуэ къа-Іуэху халъхьэну, нэхъ сэбэ- гъзув пу, нэхъ ягу зыхуэкІуэу къа- СызэреплъымкІэ, лъытэр менюм хагъэхьэну, зыри ягу иримыхыыр е арэзы къым. Япэрауэ, къэзыщТыр интернет Іэ- гъхэр дызэрегугъум елъымалкіэ нэгъуэщіхэм я деж тащ ціыкіухэм куці ящіын-

процент 50-м щІигъум къанэхъ гурымыхь хъууэ. Са- мыгурыІуэгъуэу, школхэм шыІэн хуейуэ, яхузэгъэзэхуэжыну къы-

псо хым пластик нэхъыбэ дыдэу хэзы-

лъэјукіэ ирагъэкіуэкіа къэхутэныгъэм

къыщіигъэщам езыхэр Іэнкун ищіы-

жащ, сыту жыпіэмэ, щіыуэпсыр хъу-

мэн зэрыхуейм нэхъыбэу, абы щыгъуэ-

ми нэгъуэщІхэр ягъэкъуаншэу тепсэ-

ПСОРИ зэхэту къапщтэмэ, американ-

хэм 2016 гъэм «къагъэщІащ» пластик

кІэрыхубжьэрыхуу тонн мелуан 42-рэ,

цІыху къэс тебгуашэмэ, килограмми 130-

рэ. Ар хуэди 2 - 8-кІэ нэхъыбэщ Евро-

союзым хэт къэралхэм, Китайм хыфІа-

дзэм нэхърэ. ЩІэныгъэліхэм жаіэ США-м

илъэс къэс пластикыу тонн мелуани 8

унафэщі Левитт Кристи зэрыжиІащи, хуейр.

дунейпсо хым хидзэу. Иджыпсту зэры-

лъыхьыр США-м и унафэщІхэрщ.

кІэлъыплъу. Диетологхэм Президентым ЩІэныгъэмзэхагъэувэн хуейщ лы зыгъуэ хуейщ. КъызэрыщІэ-Мы зэгухьэныгъэм хэт- къалъытэр шхэным хухах ныбжьыщІэхэм. абы егъэлеяуэ хэлъбалиямыщІыныр. Къапштэмэ, Мы Іуэхум теухуауэ шко- ар ди къалэнщ. ЕтІу- гъуащ. Абы зыкъым ирагъэшхымкіэ, езыри абы хуеіэ хъунущ.

щэчхэм къызэрыралъхьэм лъэ къахимылъхьэу. АтІэ, мэ.

КІэрыхубжьэрыхур зи куэд

США-м ЩІэныгъэхэмкіэ и лъэпкъ щіэныгъэліхэм я къэхутэныгъэм къи-

академием ирагъэкІуэкІа къэхутэны- гъэлъэгъуам иужькІэ США-м хуитыныгъэ

гъэхэм къызэрагъэлъэгъуамкіэ, дуней- иіэжкъым нэгъуэщіхэр игъэкъуэншэну.

дзэр а къэралращ. Конгрессым и июжщ пластикыр зэрагъэкіуэдыж щіы-

кІэ министерствэмрэ Рос-Іуэхум Урысейм и хэгъэгу мышххэм, аллергие зиІэ- потребнадзорымрэ яхуэгъэзауэ и унафэ щыІэщ сабийхэр зэрагъашхэр зэрырагъэфІэкІуэну щІыкІэр яубзыхун, абы теукіымкіэ, абыхэм мащізу хуауэ щыіз мардэхэм щіэрыщІзу хэплъэжын хуейуэ. Фигу къэзгъэкІыжынщи, сом 60-м къыщыщІэдзауэ соми 120-м нэс зы махуэм трагъэкІуадэу аращ ныбжьыщІэхэр зэрагъашхэм. Ар, дауи, куэдкъым, ауэ Іуэхум фіыуэ хэпщіыкімэ, а мащІэмкІи шхын щІэщыгъуэ, зэгъ зэрыпхуэщІынур пщафіэ ціэрыіуэ Ивлев Константин къигъэлъэигъэбеллакіуэхэм зэреупщіам къи- анэрауэ, пэш къабзэм, джылащ ныбжьыщіэхэм гъэлъэгъуаращи, сабий- зэлъыПухам щышхэ са- къезэгъыну шхыныгъуэхэм я процент 42-р арэ- бийр дахагъэм есэнущ, хэр, еджапІэ зыбжанэм Сабийхэр зэрагъашхэм лей хэмылъу яхуэпщэфІылъытащ стіолым къы- гукъанэу къыхэкіымрэ ар нум щыщ гуэрхэр. «Ревохутрагъзувэр кіуэ пэтми къызэгъэпэща зэрыхъум люция школьного питаlуэхур ния» жаlэри адэ-анэхэми бийхэм жаlэ диетолог хьэлъэ зыщlу хэлъымрэ егъэджакlуэхэми ятхри, «а революцэм» зиубгъуну ерыскъыр зэрагъэхьэзы- щіэкіынутэкъым къэра- къыщіэкіынущ Интернерым, зэуэ удихьэхыну теп- лым и унафэщІым и пса- тым и къарур къэплъытэ-

«Дэтхэнэ штатми езым и бгъэдыхьэкіэ

кІэм. Ар тэмэмкъым, мы Іуэхум къэрал

псом зы бгъэдыхьэкІэ щыхуаубзыхун

США-м щІыуэпсыр хъумэнымкІэ и

агентствэм куэд щакъым пластикым

узэрелэжьыжыфыну щІыкІэм и Іэмалхэр

къызэригъэлъагъуэрэ. АрщхьэкІэ зэмы-

лІэужьыгъуэу куэдыкІей хъу пластикыр

Іуэхур зи пщэм къыдэхуэнкІэ хъунухэм.

Абы щыгъуэми пластикыр псым хэзы-

дзэр Атлантикэ, Хуэм хыхэм я Іуфэм Іус

штатхэм я цІыхухэм я закъуэкъым. Къэра-

лым нэхъ и кум щыпсэухэми щысхьрабгъу

шыпсэухэм нэгъуэщІхэр ягъэкъуэншэнуи

емыкІу хуэдэу мэхъу, ауэ щІыуэпсыр пса-

Аращи, хым и адрыщі лъэныкъуэм

хуаІэкъым псы ежэххэмрэ гуэлхэмрэ.

хуейщ», - жиlащ Кристи.

зэрымыгъэкіуэдыгъуафіэм

Гъашэ - тхыдэ зиІэ къэкІыгъэ

гъашэм (полба) къыхащі ыкіа щі акхъуэ. Зэрыхабзэуи, ар адрейхэм зэрефіэкіыр нэрылъагъу къызэрытщащі Іэмалу къагъэсэбэп ахэр шхьэхуэу зэрагъэтіылъыр, тхылъымпіэ къэп ціыкіум зэрыралъхьэр. Дауи, адрейхэм нэхърэ нэхъ лъапіэщ. Глютен зыхэмылъ гуэдз лізужьыгъуэм ди зэманым щізупщізр и куэдщ, аллергие зијэр мащјэкъыми.

ГЪАШЭР дунейм къызэрытехьэжам теухуауэ сызыщыгъуазэр сигу къокіыж мы щіакхъуэр щыслъагъукіэ. А гукъэкІыжыр псом япэу зэпхар мэкъумэш щІэныгъэхэм я кандидат, «Адыгэ къэкІыгъэцІэхэр» псалъалъэр, «Мылъкум ефІэкІ хъугъуэфІыгъуэ. Адыгэхэм я мэкъумэш, ботаникэ щэнхабзэр» тхылъхэр зи ІэдакъэщІэкІ Хьэкъун

И гъащІэр зытриухуа мэкъумэш щІэныгъэм и кууупІэм нэсыфа, адыгэ хьэл-щэнкІэ псыхьа Барэсбий гъашэм тепсэлъыхьу зэхэсхащ мызэ-мыт/эу. Ар узыншагъэмк/э зэрыфіыр, аллергие зиіэхэм дежкіэ зэрысэбэпыр жиіэрт, и жагъуэ хъурт а къэкlыгъэр зэрагъэкlуэдыжар, и жылэ зэримыгъуэтыжыр. Къэзылъыхъуэм къегъуэт, жаlэркъэ?! Ар къызэрыхъуа щІыкІэр езым и тхылъым къыщретхэкІыжри, абыкІэ пысщэнщ.

«Дагъыстэным щыщ лезгин унагъуэхэм гъасэр (гъашэр) я унэ хадэхэм зэрыщагъэкіым и хъыбар 1966 гъэм зэхэтхащ икіи килограмм 20 жылапхъэу зыіэрыдгъэхьащ. 1998 гъэм и гъатхэм жылапхъэ папщІэу тетсащ... Ав-къэбзащ. Аращ щіэдзапіэ хуэхъуар къыкіэлъыкіуэ

илъэсхэм дгъэбэгъуа гъасэ жылэм», - етх Барэсбий. Мы псор сигу къэзыгъэк ыжар Дагъыстэным къратык хъыбарщ, гъашэ хэзысэну хуейхэм щІы зэрахуримыкъум теухуауэ. Цилитль къуажэм щыщ Мухидинов Мухьэмэд жеlэ а къэкlыгъэм и жылэу зы килограмм иримыкъупэ ерагъкіэ зыіэригъэхьэу ар зэригъэбэгъуар. Мы къэкіыгъэм тафэм фІыуэ зыщиужьыртэкъыми, лІым къыщалъхуа къуажэм игъэзэжащ, а гуэдз лІэужьыгъуэр бгылъэ щІыпІэхэм фІыуэ къыщокІри. Уеблэмэ тонни 10 - 12 кърихьэліэ хъуащ, зэрыжиіэмкіэ, ар тонни 100-ми хунэгъэсы-

Дагъыстэнхэр езыхэр зэгурыІуэжынщ. Сэ адэкІэ мы тхыгъэм пысщэнут Барэсбий и тхылъым щыщ ІыхьэкІэ. Нэхъыжьхэм жаlэнкlэ хъунщ «гъасэр» къаха, ауэ ямыІуэжа хьэцэпэцэм зэреджэ псалъэу. Барэсбий мыращ итхыр абы теухуауэ.

«Гъасэр къыдошэж» жыlэгъуэр къызытекlap, шэч хэмылъу, губгъуэм илъ гъасэ щэджхэр гухэмкіэ, гуимэхэмкіэ кърашыжу зэрыщытаращ. Ауэ нобэрей ди нэхъыжьхэм мы жыlэгъуэм кърагъзубыд гуэдз, хьэ пхыр щэджу зэтелъхэр губгъуэм къызэрырашыжыр, икІи, ди жагъуэ зэрыхъунщи, «гъасэ» фІэщыгъэцІэ зиІэ лъэпкъ гъавэхэкі къэкіыгъэ щхьэхуэу ижь-ижьыж лъандэрэ адыгэхэм къыддекlуэкlауэ ящlэжыркъым», - етх Хьэкъуным. Абы тегъэщіапіэ ищіыр езым и адэшхуэм, щалъхуа хьэблэм дэса нэхъыжьхэм жа!эу щытам и закъуэкъым, атІэ дыщегъэгъуазэ Броневский С. епщыкІуиянэ ліэщіыгъуэм и етіуанэ іыхьэмрэ ебщыкіубгъуанэм и пэщІэдзэмрэ къэзыубыд и къэхутэныгъэхэм къызэрыхигъэщым адыгэхэм гъавэхэкІхэм ящыщу псом я нэхъыбэу трасэр хур, гъашэр, хьэр зэрыарар. А псалъэхэм щыхьэт тохъуэ щІэныгъэлІхэу Пожидаев В., Калоев Б. ятхри. Къапщтэмэ, Пожидаевым къыхегъэщ адыгэхэм я гъавэхэкI къэкІыгъэхэм ящыщу гъашэм ныбжькІэ eтlvaнэ увыпіэр зэриубыдыр икіи къэбэрдей адыгэхэм ар куэду зэрытрасэр.

Сытым къыхэкla ар ІэщІыб ящІыныр. «Сэ къызэрысщыхъумкІэ, ди лъэпкъыр Урыс-Кавказ зауэм Іисрафибл щыхэхъухьу, псэууэ къэнари Хэкужьым щрахум, лъэпкъым шыфэліыфэ иІар, шэшІауэ мэкъумэш шэнхабээ бгъэдэлъар, езыр нэгъуэщІхэм къазэрыщхьэщыкІ щыlэкlэ-псэукlэ и лъым хэлъар фlагъэкlуэдащ. Етlуанэу, ди цІыхухэм губгъуэжьхэу, тафэхэу яІыгъар зэрыщыткІэ Урысейм ятрихщ, езым и цІыхухэм, нэгъуэщІ къущхьэдэс лъэпкъ ціыкіухэм ятригуашэри, адыгэхэр щіыгуншэу къызэригъэнам гъашэ губгъуэхэр хуабжьу кlащхъэ, къызэрымыкlуэу мащІэ ищІащ. Ещанэу, капитализм зэхущытыкіэмрэ капитализм рынокымрэ Урысеймкіэ къикіыу ди ціыхухэм къахыхьэу шыхуежьэм, гъашэр, хур Урысей рынокым щыпхымык хъури, ахэр щ эныр адыгэхэм ягъэмащізу щіадзащ. Мис апхуэдэ щхьэусыгъуэхэм гъашэр нэхъапэ, итанэ хур ди лъэпкъым Іэщіагъэхуаш», - етх Барэсбий.

Аращи, гуэдз лізужьыгъуэфіу къалъытэу, абы къыхащіыкі щіакхъуэр аллергие зиіэхэм дежкіэ зэгъыу жаіэу ягъажьэ иджы хъужа щхьэкіэ, ар селекционерхэм къа гъэщіа гуэркъым, атіэ тхыдэ зиіэ гъавэхэкіщ. Шэч хэлъкъым Хьэкъун Барэсбий и тхылъым щыгъуазэхэр мы шакхъуэм нэгъуэш нэкіэ зэреплъынум. Хэт ишіэрэ щі эупщі э зиі э хъуа къэкіыгъэм мэкъумэшыщі эхэр тригъэгушхуэжынкІэ хъунщ ар ящІэным.

щытым хуэдэу екіуэкімэ, 2030 гъэм ар «Удзыфэхэм» я зэщІэхъееныгъэм и лъэмакъкъым, атІэ Іуэху пыухыкІащ зы-

Урысей Федерацэм Таджикистаным еджапіитху щеухуэ

Динейм щыхъыбархэр

Урысей Федерацэм доллар мелуани 150-рэ Таджикистаным хухихащ а къэралым школхэр щыухуэным трагъэкіуэдэн папщіэ.

ДИ КЪЭРАЛЫМ и школ программэхэм тету урысыбзэкІэ щрагъэджэну школитху а къэралым 2022 гъэм къыщызэТуахыну я мурадщ. Абы теухуа зэгуры уэныгъэр 2019 гъэм зэращІылІауэ щытащ УФ-мрэ Таджикиста-

УФ-м и Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэ Оверчик Алексей иджыблагъэ Таджикистаным щыщыІам ар кІуащ ухуэныгъэхэм ящыщ зыр щекіуэкі щіыпіэм икІи зригъэлъэгъуащ лэжьыгъэр зэрыдэкіыр. Абы

зэрыжиlамкlэ, а школхэм бар зэбгригъэхащ «Econo- вие), Ташкент (Узбекистан) ◆1962 гъэм къалъхуащ ме-Урысейм щыщ егъэджа- mist Intelligence Unit» ком- къалэхэр. кіуэхэм нэмыщі щіыпіэм панием, илъэс къэс ирищыпсэухэри щылэжьэнущ, **гъэкіуэкі** программэри езыхэм я лъэпкъ хабзэхэм нэхъ лъытыжа нэужь. ехьэл ауэ зэры зэхалъхьэным яужь итынущ. Дэтхэнэ школми еджакіуэ 1200-рэ хуэдиз щІэхуэу щытынущ. Урысей школхэр щаухуэнущ Душанбе, Худжанд, Бохтар, (уляб и Турсунзаде къалэхэм.

«Дэ иджыпсту къалэн нэхъыщхьэу зыхуэдгъэувыжыр 2022 гъэм фокlадэм и 1-м сабийхэр школыщ эхэм щІэгъэтІысхьэжынырщ», жиІащ Правительствэм УнафэщІым и къуэдзэм.

Къалэ «нэхъ лъапіэ» дыдэхэр

Ущыпсэун папщІэ ахъшэ нэхъыбэ дыдэ щыбгъэкіуэдын хуейхэм ящыщщ Израилым и къалащхьэ Тель-Авив. Апхуэдэ хъы-

къэпшытэныгъэхэм кърикІуахэр зэпи-

КЪЭПЩЫТЭНЫГЪЭХЭМ къали 173-рэ хэтащ. Хьэпшып, ерыскъыхэкІ лІэужьыгъуэ мин 50-м я уасэхэр апхуэдиз къалэм щызэрагъэпщат Іэщ Іагъэл Іхэми, мы пэщ Іэтыным и дуней псо гъэм Тель-Авив а «зэпеуэм» махуэщ. 2003 гъэм Меридэ бжьыпэр щиубыдауэ къышІэкІаш.

увыпіэр зэдагуэшащ къали- хэм я Зэгухьэныгъэм КортІым: Франджым и щыхьэр рупцэм пэщІэтыным хуэу-Парижрэ Сингапур къэрал нэтауэ къищта Конвенцэм. ціыкіум апхуэдэ дыдэ ціэр •Урысейм щагъэлъапіэ Хэзезыхьэ и къалащхьэмрэ. кум и ліыхъужьхэм я махуэр АдэкІэ къокІуэ Цюрих **♦Урысейм и гъущІ гъуэгу** (Швейцарие), Гонконг (Ки- транспортым шынагъуэнтай), Нью-Йорк (США), Же- шагъэм щыкіэлъыплъыневэ (Швейцарие), Копенга- нымкіэ и Іэнатіэр къыщыген (Дание), Лос-Анджелес зэрагъэпэща махуэщ (США), Осакэ (Японие).

Мылъку мащІэ дыдэ сей армэм и генерал-майор, фіэкіа умыгъэкіуэду ущы- къэралым и дамыгъэ лъапіэ псэуфынухэм хабжаш Да- куэд зыхуагъэфэша Анзор ♦Нобель и махуэш (Нобель маск (Сирие), Триполи (Ли- Хьэту.

Дыгъэгъазэм и 9.

♦ЛъэпкъгъэкІуэд щІэпхъаджагъэм хэкіуэдахэр ягу къышагъэкІыж. геноцидыр мыдэным я дунейпсо махуэщ

♦Іулъхьэ тын-къеІыхыным къалэм (Мексикэ) щекІуэкІа конференцым Іэ щытрадза-Я лъапіагъымкіэ етіуанэ уэ щытащ Лъэпкъ Зэкъуэт-

♦ 1802 гъэм къалъхуащ уры-

дицинэ щІэныгъэхэм я доктор, КъШКъУ-м и профессор Шауэхужь Замир.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык уфауэ щыщытынущ, пІалъэпіалъэкіэрэ уэшх къыщешхынущ. Хуабэр махуэм градуси 10 - 12, жэщым градуси 5 - 7 щыхъунущ.

> Дыгъэгъазэм и 10, мэрем

♦ЦІыхум и хуитыныгъэхэм я дунейпсо махуэщ. 1948 гъэм Лъэпкъ Зэкъуэтхэм я Зэгухьэныгъэм цІыхум и хуитыныгъэхэр щыубзыхуа, псоми я зэхуэдэ Декларацэр къищтащ. 1950 гъэм ООН-м и Ассамблее Нэхъыщхьэм и зэхуэсым унафэ къыщащташ илъэс къэс дыгъэгъазэм и 10-м а махуэр гъэлъэпІэным теухуауэ.

и саугъэтхэр зыхуагъэфэ-

Куэдрэ дытепсэлъыхь пэтми, хэкіыпіэ тэмэм къызыхуэдмыгъуэтыф Іуэху зэрынауэ унагъуэ къэс илъщ сабийхэм пасэтуэу телефоныр зэрагэрыхьэр. Хэт хущІэмыхьэным, хэти пхэнжу къыгурыІуа гумащ агъым къыхихыу, имычэзууэ интернет губгъуэм ириутІыпщхьэ цІыкІу дыдэхэмрэ ныбжьыщ эхэмрэ гъыринэ, псэлъэгъуей, ІзубыдыпІзншэ, уеблэмэ заукІыжыныгу зэрыхъум игъэтхьэусыхэр машІэкъым.

Апхуэдэ щытыкіз гугъу ихуахэм дауэ Мазихым щегъэжьауэ лэжьэн щіедзэ уазэрыдэ і эпыкъуфынур? Сыт лъэпкъ абыхэм я щхьэ куціым и лъэныкъуитіми. щхьэхуэм хухэха щІыналъэм и психологиер адрейхэм къазэрыщхьэщыкІыр? Адэ-анэхэр психологиемкі э і эщі агъэліхэм зэгухьэныгъэхэм ящіэн хуейр щіэблэ щыіэщ: узыншэ къытщІэхъуэн папщІэ? А упщІэхэм жэуап ирет «РИА-КъБР» хъыбарегъащіэ Іэнатіэм и корреспондентыр псэлъэгъу зыхуэхъуа, ЗэфІэкІ зыбгъэдэлъ сабийхэмрэ шалэгъуалэмрэ я уардэунэм Психологиемкіэ и къудамэм и унафэщ І Апажэ Валерэ.

- ЯПЭЩІЫКІЭ «психикэ»-р зищІысым сытепсэлъыхьынт. Ар лъэпкъ щхьэхуэхэм къа- гъэсэныгъэ Іэмалхэм лэжьэн зэрыщадекіуэкі дуней зыхэщіэкіэщ. Психологием цІыхум и узыншагъэр къызэрипщыр мардитІым тетщ: ар псэм и быдагъ жыхуэтІэ зыхэшІэкІэ узыншэмрэ цІыху хэтыкІэмрэщ. А тІум я зым зыгуэр щыщІэху, псэр сымаджэу къалъытэ. Психологыр сэбэп мэхъу бэлыхыыр нэхъ мащ э хъуркъым. ціыхум игу-и щхьэ зэтеувэжынымкіэ, а щытыкІэ узыншитІым я гъунапкъэхэм иувэжынымкіэ. А мардэхэри зызымыхъуэж мыхъумыщіэм зэтрихуа я сабийхэм дагуэру щыткъым. Ди деж щыхабзэм гъунэгъухэр нэгъуэщІынэкІэ еплъынкІэ хъунущ. Ауэ ціыхупсэм дуней зыхэщіэкіэ лэ-хъыджэбз зэхэдзыр къэтіэсхъауэ, жылаузыншэр фіэмыкіуэдынымкіэ психологиер щІэгъэкъуэн мэхъу.

Иужьрей зэманым, ди жагъуэ зэрыхъущи, Кавказым хуэмыфащэ хьэлрэ дуней теядыдолъагъу къыдэкІуэтей щІэблэм. Къэбэрдей-Балъкъэрым дежкІэ психологыр - щІэщ. Илъэс 20 хъуауэ сызэрылажьэм си нэгу щІигъэкІащ цІыхухэм иджыри къэс ар психиатрым хагъэзэрыхьурэ, ІэщІагъэлІым зыхуэбгъэзэныр къыпщыдыхьэшхынкІи зэрыхъунум нэхъ хуэхьэзыру къызэрекіуэкіар. Абы къикіракъудамэр гъащІэм епхащ. Абы къызэщІеубыдэ медицинэри, жылагъуэ гъащІэри, егъэджэныгъэри. Иджыпсту щытыкІэм зихъуэжауэ, цІыхухэр кІуэ пэтми нэхъ тогушхуэ психологым зыхуагъэзэным, псом хуэмыдэу гъэсэныгъэ ІуэхукІэ.

Ди деж къакіуэр псэ узыфэ зиіэ ціыхукъым. Нэхъыбэр гъащІэм къыхэукІуриикІа, гухэщІыгъуэм ириудыхыІуа, дуней тетыкіэ узыншэр зыіэщіэкіа, заукіыжыныгу хъуа, зи зыужьыныгъэр зи ныбжьым лъэщІэмыхьэ, хъыбарыбэм зэтрихуа ныбжьыщІэхэщ. А псоми къежьапІэ яхуэхъур сабий акъылым хузэмыгъэзахуэ, зэхэдз зимым, школым дигъасэу щытащ. Иджырей малхэри къомэщіэкі. сабийхэр интернетым къипсэлъык цІыху гъэр зи лъабжьэ Іэмэпсымэхэмрэ Іэмал- тхузэгъэпэщыну. хэмрэ гъащІэм къыпхухэмыхын Іыхьэщ.

Сабийхэмрэ интернетымрэ

Зыри къыкІэлъымыплъу интернетыр хуит зыхуащіа сабийм къыщыщіыр махуэ къэс жыхуаІэм ещхьу ди нэгу щІокІ. Я ныбжьым езышалІэр сыт хуэдэ гукъеуэ? Сыт уна- хуэфащэ зыужьыныгъэ зэримыгъуэтым гъуэм, къэралым, жылагъуэ щіалэгъуалэ къыдэкіуэу, узыщышынапхъэу іуэхугъуитху

> · сабийр интернетым зиукІыжыныгу зэришІыр, ар и хьэлым къызэрыхэщыр;

> - интернетымкІэ наркотикхэр зэрызекІуэр, - ЛГБТ (мыхъумыбз) зэгухьэныгъэхэм я гупсысэкІэр къазэрылъэІэсыр;

> - егъэджэныгъэм епха Гуэхугъуэхэр пасэрейуэ, зэманым къыкІэрыхуауэ къалъытэу, абы пэщІзувэну зэрытегушхуэр;

> - игъащІэ лъандэм цІыхум къыдекІуэкІ гъэтымрэ адэ-анэмрэ бынымрэ я зэхуаку гъунапкъэ задэ къызэрыдэувэмрэ;

> А псори ди гъащІэм интернетым къыхихьащ. Ахэр хуабжьу бгъэ уну иджыри хабзэ хъуакъым, ауэ утемыпсэлъыхь щхьэкІэ,

> Иужьрей мазихым и кіуэцікіэ адэ-анэ 800-м нэсым зыкъытхуагъэзащ хъыбарыбэ лъагъу гузэвэгъуэм къыдашэлауэ: заукыжыну хуейхэу, хъулъхугъэ-бзылъхугъэ, щІагъуэр ялъагъу мыхъуу, еджэну хуэмейхэу, жеймрэ шхэнымрэ зэтрамыухуэжыфу. Апхуэдэ сабийхэр биороботым хуэдэу тетщ дунейм, фіымрэ Іеймрэ зищіысыр къагурымыІуэжу, гъащІэм ягу щыкІауэ. Къуажэ пхыдзам дэсри къалэдэсри зэхуэдэщ а

> лъэныкъуэмкіэ, интернет псынщіэ здэщыіэ

щІыпІэ псори зэщхьщ. Къэралым зи гугъу тщІы Іуэхугъуэхэр ціыхубэ гъащіэм зэран хуэхъункій зэрыемыкіуу, абы жепіар игъэхъыбару, ціыхухэр хъунур къыгурыіуэу, ахэр гъэзэкіуа зэрыхъуну щІыкІэм егупсысын хуейщ. Абы защІигъэкъуэн хуейщ узыншагъэм, туризщи - психологым зыхуагъэзэныр хэкІыпІэу мэм, спортым ехьэлІа, лъахэхутэ лэжьыгъэ къалъытэркъым. Дэ дызыхэт психологие езыгъэкІуэкІхэм, щІалэгъуалэр мыхъумыщ агъэм шыхъумэныр къалэн зышызыщІыж зэгухьэныгъэхэм. Сабийхэмрэ адэанэхэмрэ я пащхьэ къиувэ лъэпощхьэпохэр ІуагъэкІуэтынымкІэ уадэІэпыкъумэ, ахэр узыншагъэм, егъэджэныгъэм, жылагъуэ гъащіэм зэран хуэхъункіи хъуну нэхъ Іуэху шынагъуэхэм щыпхъумэу аращ, щІэпхъаджагъэр бгъэмащІзу аращ.

НобэкІэ, ди жагъуэ зэрыхъущи, республикэм къэралым и нэІэ щІэту ПсихологиемкІэ центр диІэкъым. Сабий зэчиифІэхэм я уардэунэм и закъуэщ зэкіэ психологиемкіэ ІуэхущІапІэ, цІыхуибл хъууэ, щылажьэр. «Сафийя» сабий нэгузегъэужьып із центрмыІэ хъыбарыщІэхэр интернетым бжы- ри дэІэпыкъуэгъу хъуфынущ. Школхэмрэ гъэншэу къазэрытрикТутэрщ. Нэхъыжьхэри щ эныгъэ щрат еджап эхэмрэ психологхэр курыт ныбжьым итхэри нэгъуэщ лъэ- щы эщ, ауэ абыхэм щ эныгъэ нэгъэса и зу хъэнэщ зыхапІыкІар. Дэ унагъуэм, уэра- куэд яхэткъым, сабийхэм зэрадэлэжьэн Іэ-

Сэ шэч къытесхьэркъым сабий Іей меларди 7-м ягъасэ. Иджыри гу зылъы- зэрыщымы!эм. Щы!эр гъэсэк!э зымыщ!э тапхъэш 2000 гъэм иужькіэ къалъхуа са- балигъщ. Ди щіалэгъуалэм я нэхъыбэри бийхэм я щхьэ куцІыр нэхъыфІу зэ- фІыщ, дахэщ, ущІэгушхуэнщ. Сыщогугъ нэрылажьэм. «Z» лъэхъэнэм хиубыдахэр хъыжьхэм ди деж къахьэса сабий гъэсэкlэр хужаlэ абыхэм. Апхуэдэхэм я дежкlэ бжы- зэманым зэрыдедгъэкlун Іэмалхэр хуэмурэ

ЧЭРИМ Марианнэ.

Мамырыгъэр

къэмытІэсхъэн

мурадкІэ

Іэбу Хьэнифэ и цІэр

зезыхьэ Кавказ Ищ-

хъэрэ ислъам универси-

тетым иджыблагъэ щы-

зэхэтащ дин, лъэпкъ

зэхэгъэжыр и лъабжьэу

щіэпхъаджагъэ къамы-

гъэхъуным хуэгъэпса

хуэхъуар динкІэ щІахъумэ

щІэпхъаджагъэхэр къы-

зыхэкІыр, абыхэм щІалэ-

гъуалэм я гупсысэкІэр

зэрагъэутхъуэр къыщІэ-

гъэщынырщ. Ар къызэри-

гъэпэщащ КъБР-м Граж-

дан жылагъуэ ІуэхущІапІэхэм ядэлэжьэнымрэ

лъэпкъ ІуэхухэмкІэ и ми-

хъурейм» къыщыпсэлъа-

хэщ университетым и про-

ректор Шыбзыхъуэ Му-

рат, КъБР-м Граждан

жылагъуэ ІуэхущІапІэхэм

ядэлэжьэнымрэ лъэпкъ

ІуэхухэмкІэ и министрым

и къуэдзэ Гергоков Жам-

болэт, «Днипро» украин

унафэщІ Харенкэ Свет-

ланэ. «Риони» куржы

лъэпкъ щэнхабзэ цен-

трым и Іэтащхьэ Кавлаш-

зэІуихым, Гергоков Жам-

болэт жиlащ мы зэхуэсри

университетым и студент-

хэм ядэлэжьэн папщіэ,

нэхъ пасэу зэхаубла лэ-

жьыгъэхэм зэращыщыр.

ЗэlушІэр иуха нэужь,

хьащ университетым хэт

«КъБР-м и дин тхыдэр»

зыщаплъы-

«Іэнэ хъурейм» къыщы-

вили Сергей сымэ.

центрым и

лъабжьэ

«Іэнэ хъурей».

ЗЭІУЩІЭM

нистерствэм.

Узыфэм зыщахъумэ

Бахъсэн район администрацэм и тхьэмадэ Балъкъыз Артур иригъэкІуэкіащ къуажэ администрацэхэм я Іэтащхьэхэр къызригъэблэгъа зэјущіэ.

АБЫ КЪЫЩАІЭТАЩ Іуэху зыбжанэ. Псалъэм папщІэ, 2022 гъэм жылэхэм хухахыфыну ахъшэм, абыхэм щаухуэну ІуэхущІапІэхэм ящыщу япэ игъэщыпхъэхэр гъэбелджылыным ехьэл ахэр. Псом нэхърэ нэхъыщхьэу щытащ коронавирус уз зэрыціалэм зэрыпэшіэт зы Іэмалым, цІыхухэм вакцинэ

зыхрагъэлъхьащ хущхъуэр. Мастэ зыщыхебгъалъхьэ хъуну пункту 11 районым махуэ къэс щолажьэ.

щахэм щратыж махуэщ). А Юрэ. саугъэтыр япэу щатар 1901

♦Футболым и дунейпсо ма-

♦Псэущхьэхуэхэм я хуи**тыныгъэхэм къыщхьэщы- ◆ <u>1939 гъэм</u> к**ъалъхуащ уэрэжыным и дунейпсо махуэщ дус. КъБР-м гъуазджэхэм-**♦Урысей МВД-м связымкІэ** и къулыкъур къыщызэрагъэпэща (1949 гъэм) ма-

♦ 1935 гъэм къалъхуащ филологие щІэныгъэхэм я доктор, АР-м щІэныгъэмкІэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ **Гъыш**

♦ <u>1936 гъэм</u> къалъхуащ физико-математикэ щІэны- зэритымкІэ, Налшык уфауэ гъэхэм я доктор, КъБКъУ-м шышытынуш. Хуабэр махуэм и профессор, ЩІДАА-м и градуси 9 - 10, жэщым градуакадемик Мухьэмэд.

♦ 1938 гъэм къалъхуащ дирижёр цІэрыІуэ, СССР-м и ціыхубэ артист, СССР-м и Къэрал саугъэтым тІэуней-Лъэпкъ Іущыгъэ:

Лафыщ си 2-3 щыхъунущ. Зыгъэхьэзырар

ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

зыхрагъэлъхьэным, теухуа

упщІэр. Балъкъызым къуа-

жэ Іэтащхьэхэм унафэ яхуи-

щащ цыхухэм зэрызы-

хуагъэзэнум, зэрепсэлъэ-

нум ехьэлІа Іуэхур зэрынэ-

хъыфІым хуэдэу яубзыхуну.

«Пандемиер, ди жагъуэ

махуэ къэс ди цІыхухэр йо-

лыкі а уз бзаджэм. Уи

щхьэри уи Іыхьлыхэри ирип-

хъумэну щыІэр вакцинэ-

ращ», - жиlащ Балъкъыз

НобэкІэ Бахъсэн щІына-

лъэм щыщу цІыху мин 15-м

рэ и лауреат Темыркъан

♦ 1938 гъэм къалъхуащ ме-

дицинэ щІэныгъэхэм я док-

кІэ шІыхь зиІэ и лэжьакІуэ

♦ 1970 гъэм къалъхуащ сам-

пщыкіузрэ и чемпион хъуа

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым

бэнэкіэмкіэ дунейм

Былымгъуэт Борис

Согуэ Данил.

Хьэсанэ Мурат.

тор, КъБКъУ-м и профессор

иухакъым,

ЧЫЛАР Аринэ,

администрацэм

и пресс-ІуэхущІапІэ.

Бахъсэн район

зэрыхъунщи,

КЪУДЕЙ Іэминэ.

Бжьэм фо здэщыіэр ещіэ. музейм.

хьэщІэхэм

Гъэлъэгъуэныгъэхэр

къыпещэ сурэтыщІым.

кІуэщ. Абы гуащэ хьэпшып

щІэщыгъуэхэр ед. Гуащэхэр, псэущхьэ ціыкіухэр,

зэрыджэгу хьэпшыпхэр -

зэмылІэужьыгъуэщ и лэжьыгъэхэр. Псом нэхъ-

рэ нэхъ фіэфіыр мыщэ

сэ гуащэ зыхуэздар си са-

бийрщ. Сигу ирихьащ,

хъуащ. Абы сыщелэжьым

си псэм зыужьыныгъэ зэригъуэтыр зыхэсщІащ,

лІэужьыгъуэ куэд къызо-

гъэсэбэп. Зы гуащэ хьэпшыпым текіуэдэнкіэ хъу-

нущ тхьэмахуи, тхьэма-

хуитІи. Нэхъыщхьэр а

здым езым и хьэл «зэри-

гъэпэщыжынырщ», и теп-

лъэр нэщІыса хъунырщ, -

ФатІимэ сабийхэм ядо-

лажьэ, я зэфІэкІым зегъэу-

жыным щІэщыгъуэу бгъэ-

дохьэ. Я ехъулІэныгъэ

- Сыхуейт цІыкІухэм я зыу-

жьыныгъэм зэман нэхъыбэ

лэжьыгъэ убзыхукІэм тІэкІу

дыкъилъахъэу щытщ абы

«Уи сурэтхэм адыгэ гъа-

- Си шхьэм пщІэ хуэсщІы-

сыкъэзыухъу-

щІэ къыхощ. АтІэ сыт уэркІэ

адыгагъэр?» - деупщІащ ди

реихьхэр слъытэнымрэ

ар си дежкІэ адыгагъэщ.

Апхуэдэ шытыкІэм шы-

хъумащ хабзэ-бзыпхъэри,

нэмысри, цІыху щІыкІэ да-

ФатІимэ и лэжьыгъэхэм

гуапэщ. Езым сыт и гуапэр,

Дахагъэ

къехьэкІын, гъэнщІын...

псэлъэгъум:

жынымрэ

илъагъухукІи, щогуфІыкІ.

Иджыпсту куэдым яд гуащэ хьэпшыпхэр. Япэу

ФатІимэ нэ-

хуэІэкІуэлъа-

къысщы-

ЩэкІ

щІэщыгъуэу

Ачмыжь

гъуэщІми

цІыкІухэрщ.

къызэхъулІауэ

къэзгъэщІынІауэ.

жеІэ бзылъхугъэм.

сфІэфІщ

Зи сурэтхэр адыгэ дуней

Адыгэ дуней! Уэрэди гъыбзи щызэщіэту, тхыдэм хыхьэжу, фэеплъыр щылъапІзу, хабзэ и гъусэу, и шыфэлІыфэр екіуу. Зи гугъу тщіыр Адыгэ Республикэм щыщ сурэтыщІ Ачмыжь ФатІимэ и ІэдакъэщІэкІхэрщ. Гупсысэу къыпщІонэ адыгэм и теплъэр къызэрыщ сурэтхэр. Мес, ліыжь жьакіэхур мэгупсысэ. Зыгуэрым хегъаплъэри, и нэкІум телъ лэдэх къэс акъыл хыбо-ШыкІэпшынэ лъагъуэ. зыІыгъ пщащэр! ЛъэныкъуэкІэ йоплъэкІ, макъамэр къэlун къудей къыпфІигъэщІу. Адыгэшхэр, бжьамияпщэр, къэфакіуэхэр, Урыс-Кавказ зауэр къэзыіуэтэж сурэт-

АЧМЫЖЬ Фатіимэ Адыгейм и Тахъутэмыкъуей щІыналъэм хыхьэ Банэхэс къуажэм къыщыхъуащ. Кубань къэрал университетым и художественнографикэ къудамэм дизайным щыхуеджащ. Лазаревск унагъуэ щыхъуащ, абы щопсэу. Сабийхэм папщІэ гъуазджэхэмкІэ школым щрегъаджэ.

и ІэдакъэщІэкІхэм. ЩІыуэпсым и теплъэр, натюрмортхэр, цІыхухэр къызэрыщ сурэтхэм я лъабжьэр адыгэ дунейщ. Гъэлъэгъуэныгъэр Сочэ къалэм Адыгэ щэнхабзэмкІэ и центрым къыщызэІуахаш.

- ЦІыху сурэт щІыным псом хуэмыдэу сызыІэпешэ. Араш си япэ гъэлъэгъуэныгъэм «Черкесы» щіыфіэсщар, - жеіэ Фатіи-

И ІэщІагъэм къежьапІэ хуэхъуам дыщіоупщіэ.

Сабиигъуэм къыщежьащ а псор. Си анэм сурэт ищІырт, си анэшхуэрти, зэпымыууэ зыгуэрхэр ибзырт, идырт... Сэри абыхэм сахэувэн хуейтэкъэ зыгуэркіэ?! Гуащэхэм рыдихьэхыр.

сахуэдэу щІэздзащ. Са- нэхъыфІу «Черкесы» фІищащ и япэ бий куэдым я хьэлщ ар - ящыщщ КІэрашэ Тембот, гъэм хагъэхъуэным нэхъ--ъэлъэгъуэныгъэм. Лэжьы- гуащэм яхуэдэныр! Пэщlэ- Мэшбащlэ Исхьэкъ, Къуи- ри сегугъуну. Ауэ иджырей гъэ 21-рэ къыхищыпык ащ дзэ классхэм сыщыщ р- икъуэ Налбий сымэ я рсым си хъуэпсапізу щытащ дакъэщізкіхэр. библиотекэм сыщылэжьэну. Класс нэхъыжьхэм сыликэм щэнхабзэмкІэ и мигъэщіа Іэщіагъэ къыдиты-

бзылъхугъэм. щІэныгъэ къызэрыхэщым. мыууэ си гум зыгуэрхэр Ди лъэпкъым и зыІыгъы- къохьэ, ауэ гупсысэщІэхэм зехьэкІэми, гъуэгу тетыкІэ- ман схурикъуркъым, е абы хэри, - зригъэубгъуркъым и сурэтхэм нэсу къыщы- къыхэзгъэхъуэн хуейш, е гъэлъэгъуа щІэхъум и зы абы сыщІыхунэмыс щхьэутхыдэр зэриджыр, ди блэ- Сэ сщІэр сыт? Мис а гупкІар къызыхэщыж худо- сысэхэр альбомым щызэ-

илъагъухэм тезгъэкІуэдэну, я щІэны-

ІэпщІэлъапщІэ и ІуэхукІэ - зэпымыууэ ЦІыху къэс езым и дуней къэ- тхылъымпІэ гуэрхэр тхын. щынэсам си хъуэпсапіэм гъэщіыкіэ иіэжщ. Фатіизихъуэжат - Адыгэ Респуб- мэ гупсысэхэр зэрегъзуlу, уеблэмэ, илъэсым къриунистр сыхъуну сыхуейт! быдэу зыхунэсыну хуейхэм Ауэ, щхьэж дыкъызыхуи- теухуауэ еубзыху зэманыр.

- Сэ сиІэщ си гупсысэхэр жу къыщіэкіынущ, - жеіэ схемэкіэ къыщызгъэлъагъуэ альбом. Сыт абы Гу лъыттащ лэжьыгъэхэм и щхьэусыгъуэр? Зэпыкіэми, къэфэкіэми, іэщэ зэуэ гъащіэ естыну е зэми зыгуэр къаlуатэ. А псор теухуауэ си щ эныгъэм гупсысэм.

хэтлъэгъуащ гъащІэ, гущэхущ сурэтыщіым лъэпкъ сыгъуэ гуэрхэр щыіэщ. фіэгъуи гугъуехьи щызэщІэту! гъэшІынкІэ Тхьэр къежественнэ тхыгъэхэм зэ- хузохьэс, сахэплъэжурэ си тащ. И дуней тетыкlэм, и Фатіимэ гум нэхъ сіэпихым солэжь, лэжьыгъэм. зыдихьэххэм теухуауэ къыджиІар ди

> - Си гуапэщ си лэжьыгъэщіэупщіэ яіэмэ, цІыхухэм ягу дыхьэмэ. дахагъэм иригъэгупсысмэ!

жыпІэмэ..

ГУГЪУЭТ Заремэ.

Іуащхьэмахуэ и кубок

Налшык дэт «Гладиатор» универсальнэ спорт комплексым дыгъэгъазэм и 4 - 6-хэм щекіуэкіащ «Іуащхьэмахуэ и кубок» тхэквондомкіэ урысейпсо зэхьэзэхуэ.

3ЭПЭЩІЭТЫНЫГЪЭ гуащІэхэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и командэ къыхэхам псори зэхэту медаль зэмылlэужьыгъуэ 27-рэ къы-щихьащ, абы щыщу 11-р дыщэщ.

Зи хьэлъагъыр килограмм 54-м нэблагъэ балигъхэмрэ зи ныбжьыр илъэс 15 - 17 хъу ныбжьыщ охэмрэ я деж щызэуа Багъ Идар гу-питІми дыщэ медалхэр щызыІэригъэхьащ.

КъищынэмыщІауэ, шэныгъэр яубыдащ Тхьэ-мокъуэ Элинэ (кг 33-рэ), Багъ Даринэрэ Бекъул Миланэрэ (тІури кг 46рэ), Бозий Алий (кг 33-рэ), Усен Дамир (кг 41-рэ), Бицу Къантемыр (кг 45-рэ), Шокъчий Ислъам (кг 55рэ), Гъубжокъуэ Астемыр (кг 61-рэ), Ахъмэт Нур-

мухьэмэд (кг 78-м щІигъу) Спортсменхэр ягъасэ Ахъмэт Амир, Тикаев Индрис, Хъурей Беслъэн, Гугъуэндокъуэ Ялдар, Унэжокъуэхэ Къантемыррэ Абделджабаррэ, Хан Станислав, Ким Виктор, БжэныкІэ Резуан сымэ.

Зэхьэзэхуэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и тхэквондист ныбжьыщІэхэм медаль зэмылІзужьыгъуэ 16 иджыри къыщахьаш.

ТхэквондомкІэ урысейпсо ещанэщ. зэхьэзэхуэм хэтащ къэра-

хиубыдэу лым и щІыналъэ 35-м къиекІуэкІа сабий фестивалым кІа спортсменхэр. Гуп зэпеуэм КъБР-м и командэ къыхэхам япэ увыпіэр щиубыдащ. Абы къыкІэлъокІуэ Санкт-Петербург и гупыр, Дагъыстэным къикІахэр

КЪЭХЪУН Бэч.

Краснодар крайм медали 7 къыщахь

Урысей Федерацэм шіыхь зиіэ и тренер Багдасарян Макар и фэеплъу Невинномысск щекјуэкјащ 2006 - 2008 гъзхэм къалъхуахэм дзюдомкіэ я зэхьэзэ-

АБЫ хэтащ Ставрополь, Краснодар крайхэм, Осетие Ищхъэрэ-Алание, Къэбэрдей-Балъкъэр, Къэрэшей-Шэрджэс рестубликэхэм щыщ дзюдоистхэр. Мы гъэм феэплъ зэхьэзэхуэм и медалхэм щІэбэ- Джэданэ Залымрэ. нащ Донецк, Луганск цІыхубэ республикэхэм къик а спортсменхэри.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и дзюдоистхэм зэхьэзэхуэм медаль зэмыліэужьыгъуи 7 къыщахьащ. Къущхьэ Тамерланрэ Шыгъушэ Артуррэ щыбэна гупхэм пашэныгъэр щаубыдащ. Хъущт Динарэ дыжьын медалыр зыІэригъэхьащ. Ещанэ увыпіэхэр къахьащ Афіэунэ Албэч, Къуныжь Тамерлан, КъуэщІысокъуэ Амырхъан, Сонэ Идар сымэ.

ЖЫЛАСЭ Замир.

Новочеркасск щызэхэтащ «Трудовые резервы» урысейпсо физкультурэспорт зэгухьэныгъэм дзюдомкіз и къэралпсо зэхьэзэхуэхэр Абы хэташ Урысей Федерацэм и щІыналъэ 28-м икіа, зи ныбжьыр илъэс 15-м щІимыгъуа ныбжьыщІэ 220-рэ.

КЪЫЩЫХАХ щригъэкіуэкіа пэщІэдзэ зэјущјищми шэч къызытумыхьэн текІуэныгъэхэр къыщызыхьа Беслъэней Дамир финалым хьэрхуэрэгъу къыщыхуэхъуащ адрей гупым пашэныгъэр шызыубыда, Нижегородскэ областым щыщ Петров Андрей. Ди лъэпкъэгъур, гугъущэ демыхьу, абы ефІэкіащ икіи зэхьэзэхуэм и дыщэ медалыр зыІэригъэ-

Зи хьэлъагъыр килограмм 48-м нэблагъэхэм я гупым и кіэух зэпэщіэтыныгъэм зымащІэкІэ

хьаш.

Дамир и текІуэныгъэ

гъэщІащ Хъуран Каринэ. Руслан (кг 55-рэ), Абдула-Абы дыжьын медалыр къихьащ.

Сокъур Магомед (кг 38къыщыха- рэ), Дудар Идар (кг 50), Бер

ев Сэлим (кг 66-рэ) сымэ домбеякъ медалхэр зыІэра-

ТЕМЫР Дисанэ.

Кавказ Ищхъэрэм и хъугъуэфІыгъуэхэр

Москва къалэм и уэрам нэхъыщхьэхэм щагъэлъагъуэ Кавказ Ищхъэрэм и республикиблым я шІыпіэ дахэхэр къызэрыщ сурэт телъыджэхэр Выставкэр къызэригъэпэщащ «Посети Кавказ» фондым, УФ-м Экономикэ зыужьыныгъэхэмкІэ и министерствэмрэ Москва и Правительствэмрэ и дэІэпыкъуэгъуу.

ТУРИСТХЭР нэхъыбэу «зыщІэзышэ» Кавказ Ищхъэрэм и щІыналъэхэм я щІыуэпсыр зэрыкъулейм и щыхьэтхэмрэ щэнхабээ Кавказыр щІыпіэ гъэщіэгъуэнхэм я

ІуэхущІапіэхэмрэ ціыхухэр хагъэгъуазэ художникхэм я сурэтхэмкіэ. Школьнэ уэрамым и Рождественскэ бульварым щагъэлъагъуэ Кавказым и иджырей сурэтыщІхэмрэ зыплъыхьакІуэхэмрэ я Іэдакъэ къыщі экіа лэжьыгъэ купщі афіэхэр. Выставкэм еплъыну гукъыдэж зи-Іэхэм дахагъэм гъунэгъу зыхуащІыну иджыри зэманрэ Іэмалрэ яІэщ - ар дыгъэгъазэм и 26-рэ пщІондэ лэжьэнущ.

Сурэт гъэлъэгъуэныгъэр теухуащ

хъугъуэфІыгъуэхэр щызэхуэхьэса щІыналъэ телъыджэу зэрыщытым. Къэбэрдей-Балъкъэрым и гугъу щащікіэ, Урысеймрэ Европэмрэ я бгы нэхъ лъагэ дыдэр - Іуащхьэмахуэ щапхъэу къагъэлъагъуэ.

«Посети Кавказ» фондым и унафэщі Хлопов Алексей зэрыжиіэмкіэ, выставкэр Кавказым и «гъуэгугъэлъагъуэщ» икІи ар къыщІызэрагъэпэщар Москва къалэм щыпсэухэмрэ абы и хьэщІэхэмрэ Кавказым и щІыпіэ дахэхэм зыщаплъыхьыным трагъэгушхуэн папщІэщ.

ТЕКІУЖЬ Заретэ.

Ди щІыналъэм и щІыпІэ дахэ Тамбукъан

TVIL.RU урысей турист сайтым ди къэралым и гуэл шыугъэхэм я нэхъ дахэр къыхэхыным ехьэ-ліауэ иригъэкіуэкіа зэпеуэм кърикіуахэр хэіущіыіу ищіащ. Кавказ Ищхъэрэм Туризмэмрэ узыншагъэр щрагъэфlакіуэ зыгъэпсэхупіэхэмкіэ и министерствэм зэрыщыжаlамкіэ, Урысей Федерацэм и ціыхухэу зэхэзекіуэн зыфіэфіхэм нэхъ дахэу къалъытэу Іэ зыхуаІэту 10-м хыхьащ Тамбукъан гуэлыр.

А ГУЭЛ шыугъэм илъэс 700 тхыдэ къызэринэкІащ. Абы ит псыр ижыркъым, мыл ткІужхэмрэ уэшххэмкІэ ирикъуу аращ. А псоми къадэкІуэу ябрууауэ щыта жапіэхэмкіэ къыхохъуэ минеральнэ псы. Гуэлыр ину къалъытэрджэдыкІэ теплъэ хуэкІыхь-хъурейщ, и кІыхьагъыр хуэгъэфэ-

щауэ километри 2 мэхъу, зы километр и бгъуагъщ, ику иту метрит и куууагъыу аращ. Ставрополь куеймрэ Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ я зэпылъыпІэр гуэлым икухэм деж хуозэ. Тамбукъаныр зэрыщы-

Іэ зэманым къриубыдэу зыбжанэрэ игъущык ащ, ауэ иужькІэ къэхъужащ. Иужьрей илъэсхэм абы ит псыр къыдокІуей, Іэгъуэблагъэ шыпіэхэм шіэ-ЩІэныгъэлІхэм лъадэу. къызэралъытэмкІэ, а зэхъуэкІыныгъэхэр хуэхъуакъым абы къыхах ятІэм и зэхэлъыкІэми и хущхъуэгъуэми. Минеральнэ вещество куэд зыхэлъ ятіэмкіэ ціэрыіуэщ Тамбукъаныр.

Куэдрэ къалъыташ Тамбукъаныр пасэм щы а Сармат тенджызым, Кавказ къуршхэм къеуалІэрэ тенджыз ФІыцІэмрэ Каспий тенджызымрэ зэпызыщІзу щытам, щыщу къэна тіэкіуу. Абы и фіэщыгъэр къызытекІар XVIII ліэшІыгъуэм псэуа, абы и Іуфэм тыркухэм щезауэу хэкІуэда адыгэ ліыхъужь Тамбий Муратбий и цІэрщ. «Тамбу къан» топонимым «Тамбий илъ» жиlэу къикlыу аращ.

ИСТЭПАН Залинэ.

Урысейм ЩІэныгъэхэмкІэ и академием и Къэбэрдей-Балъкъэр щІэныгъэ центрым Гуманитар къэхутэныгъэхэмкІэ и институтым и лэжьакІуэхэр ІуэхущІапІэм и щІэныгъэ секретарь **Къумыкъу Ди**нэ Мухьэрбий и пхъум хуогузавэ абы и гуащэ Къумыкъу Светланэ Хъусен и пхъур дунейм зэрехыжам къыхэкІыу.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Редколлегием хэтхэр: ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІредактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, шхьэщэмыщІ Изэ.

Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ» КъБР-м газетыр Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учрелителхэр). КъыдэзыгъэкІхэмрэ

редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-

Балъкъэр Республи-

Лениным и уэрам, 5

кэ, Налшык къалэ,

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм -40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкІэ - 42-57-59; щэнхабзэмкІэ - 42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ 40-15-31; хъыбарыщ Іэхэмрэ спортымк Іэ 42-22-88, 42-60-53, 42-22-89; зэдзэкІакІуэхэм -42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41;

сурэттеххэм - 42-75-78, 42-63-64.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту шыткъым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ. Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдок І.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретару Къаншокъуэ Эллэ, корректорхэу Щоджэн Иннэ (1, 2-нэ нап.), Щоджэн Заирэ (3, 4-нэ нап.). КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Ныр Саидэ, Щомахуэ Марианнэ, сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ. Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр П5894 • Тираж 1.857 • Заказ №2743